

บทที่ 4

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องมนุษย์ในทัศนะของกามูลล์

บทนี้จะเป็นการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมนุษย์ในทัศนะของกามูลล์ โดยผู้เขียนจะแบ่งเนื้อหาออกเป็นสองตอนคือ ตอนที่ 1 จะเป็นการสรุปเรื่องราวของนวนิยาย บทความ ที่ผู้เขียนได้เลือกนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด และการนำเข้าสู่ประเด็นการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมนุษย์ในแต่ละเรื่อง ส่วนใน ตอนที่ 2 จะเป็นการแสดงให้เห็นภาพรวมในประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งผลงานวรรณกรรม ทั้ง 8 เล่มที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่

1. นวนิยายเรื่อง คนนอก (L' Étranger 1942)
2. นวนิยายเรื่อง ความตายอันแสนสุข (La Mort heureuse 1945)
3. นวนิยายเรื่อง กาฬวิบัติ (La Peste 1947)
4. นวนิยายเรื่อง มนุษย์สองหน้า (La Chute 1956)
5. บทละครเรื่อง ความเข้าใจผิด (Le Malentendu 1944)
6. บทละครเรื่อง ผู้บริสุทธิ์ (Les Justes 1950)
7. ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “ชะตากรรมของซิเซฟัส” (Le Mythe de Sisyphe 1942)
8. ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “มนุษย์ขบถ” (Le Homme Révolté 1951)

ตอนที่ 1 กรอบการศึกษา : ผลงานวรรณกรรมของ อัลแบร์์ กามูลล์

1. นวนิยายเรื่อง “คนนอก” (L' Étranger 1942)

“คนนอก” ได้ชื่อว่าเป็นบทประพันธ์เรื่องเด่นของอัลแบร์์ กามูลล์ ต้นฉบับเป็นภาษาฝรั่งเศส เมื่อมีคนนำมาแปล ชื่อเรื่องถูกแปลเป็น The Stranger ในฉบับอเมริกัน และถูกแปลเป็น The Outsider ในฉบับอังกฤษ ซึ่งไม่ว่าชื่อเรื่องจะถูกแปลว่าเป็น คนนอก หรือ คนแปลกหน้า ซึ่งก็ล้วนสื่อความหมายถึงตัวเอกของเรื่อง ที่ชื่อ เมอ โซ (Meursault)

เมอ โซ เป็นตัวละครชนชั้นกลางระดับล่าง ทำงานเป็นเสมียน เช่าอพาร์ทเมนท์อยู่เพียงลำพัง เป็นคนธรรมดา ง่ายๆ วิธีชีวิตไม่ได้แตกต่างไปจากชาวฝรั่งเศสอื่นๆ สิ่งเดียวที่แปลกออกไป เห็นจะเป็นเรื่องศาสนา ที่เขาไม่เชื่อในเรื่องสัญลักษณ์และพิธีกรรมต่างๆ บุคลิกที่โดดเด่นที่สุดในตัวของเมอ โซก็คือ ความตรงไปตรงมา เขาอาจจะไม่เชื่อในพระเจ้า แต่ทว่าเขาไม่โกหกหรือเสแสร้งในสิ่งที่คิด

ไปจากตัวเขาและความเป็นจริง และท้ายที่สุด สิ่งนี้ก็นำเขาไปสู่ความตาย เรื่องราวเริ่มต้นขึ้น เมื่อเมอโซทราบข่าวการตายของแม่ ก่อนเสียชีวิต แม่ของเขาอาศัยอยู่ที่บ้านพักคนชรา เขาอาจจะถูกตั้งคมมองว่า ไม่ใส่ใจแม่เท่าที่ควร อย่างน้อย ก็เห็นได้จากที่เขาให้แม่มายู่ที่บ้านพักคนชรา จนเมื่อแม่ตาย เขาปฏิเสธที่จะให้คนเปิดฝาโลงศพเพื่อดูหน้าแม่เป็นครั้งสุดท้าย และในคืนที่เฝ้าศพแม่ เขาสูบบุหรี่ต่อหน้าหลุมศพแม่อีกด้วย และยังดื่มกาแฟใส่นม เสร็จสิ้นพิธีฝังศพในวันศุกร์ วันถัดมาเขาก็ได้พบกับหญิงคนหนึ่ง เธอชื่อ มารี ทั้งสองไปว่ายน้ำและดูหนังด้วยกัน ทั้งสองเริ่มสนิทขึ้นเรื่อยๆ ทว่าไม่ได้มีนิยามความสัมพันธ์ใดๆ ทั้งคู่ใช้เวลาด้วยกันมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ด้วยวิธีการเล่าเรื่องที่กามูสเล่าผ่านตัวละครเอกอย่างเมอโซ

นอกจากกิจกรรมที่ต่างฝ่ายมีต่อกันแล้ว ความปรารถนาในตัวซึ่งกันและกันแล้ว เราเข้าไปไม่ถึงความรู้สึกที่ลึกซึ้งในรูปแบบความรักแนวโรแมนติกเท่าไรนัก มารีเคยถามเมอโซว่า อยากแต่งงานกับเธอไหม คำตอบของเมอโซก็คือ เฉยๆ จะแต่งงานก็ได้ มารีจึงอยากรู้ต่อว่า แล้วเขารักเธอไหม เมอโซได้แต่ตอบว่า ความรักนั้นไม่ได้มีความหมายอะไรเลย เมื่อคนบอกว่า มารี คือเมียเก็บของเมอโซ แต่สำหรับเมอโซแล้ว มารีก็คือ “มารี” เป็นนิยามที่ดีที่สุด เมอโซดูเหมือนจะขี้เบื่อและไม่ค่อยแยแสต่อสิ่งต่างๆ แต่เขาก็เป็นคนช่างสังเกต เขาอาศัยในอพาร์ทเมนต์แห่งหนึ่ง มันทำให้เขาได้รู้จักเรมอนด์ เพื่อนข้างห้องที่คนลือกันว่าเป็นคนเกะผู้หญิงกิน เรมอนด์ได้มีโอกาสกินข้าวกับเมอโซและเล่าเรื่องส่วนตัวให้ฟัง ไม่ใช่เพราะผมเป็นคนเลว แต่ผมเป็นคนรุนแรง เรมอนด์ระบายให้เมอโซฟัง เขาบอกว่าเขาเลี้ยงคูเมียเก็บชาวอาหรับอยู่คนหนึ่ง และตบตีหล่อนเป็นครั้งคราว เขาไม่ใช่แมงดาอย่างที่ใครๆ ลือกัน และเขากำลังโมโหเพราะสงสัยว่าผู้หญิงกำลังนอกใจ และทำให้อยากลงโทษหล่อน เรมอนด์จึงปรึกษาเมอโซว่าจะทำอย่างไรถ้าเป็นเขาวิธีตอบของเมอโซ ก็คือตอบกลางๆ ว่า คนเราไม่สามารถจะรู้ได้หรอก แต่ก็เห็นชัดว่าเรมอนด์ต้องการลงโทษหญิงคนนั้น

สุดท้าย เมอโซลงมือร่างจดหมายฉบับหนึ่งเพื่อคำว่าหญิงสาวคนนั้นให้แก่เรมอนด์ นั่นทำให้เรมอนด์ประทับใจมาก และถือเมอโซเป็นเพื่อนคนหนึ่ง สำหรับฉัน การเป็นเกลอกับเขาก็เท่านั้นเอง เมอโซคิดในใจ แม้จะดูเหมือนว่าเมอโซเป็นคนไม่แยแสกับใครทั้งสิ้น แต่ด้วยวิธีการเล่าเรื่องที่เล่าผ่านตัวละครเอกอย่างเมอโซ ทำให้ไม่สามารถปักใจเชื่อได้ในทันทีว่า เมอโซไม่ละเอียดอ่อนต่อสิ่งรอบข้าง เช่น เรื่องของตาแก่ซาลามาโนและหมาจิ้งจอกของเขา ซาลามาโน เป็นเพื่อนข้างห้องในอพาร์ทเมนต์เดียวกัน เขามีสุนัขตัวหนึ่งที่อยู่ด้วยกันมาแปดปี ตลอดเวลาที่ผ่านมามีเมอโซรับรู้ได้ว่าซาลามาโนมักจะพาหมาจิ้งจอกของเขาไปเดินเล่นสองครั้งต่อวัน เป็นกิจวัตรที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ซาลามาโนดูเหมือนจะไม่ดีต่อสุนัขเท่าไร เพราะเขาไม่ยอมให้สุนัขหยุดฉี่ ไม่ยอมพาเดินออกนอกเส้นทาง เมื่อมันฉี่เขาก็จะตีและด่ามันจนมันหมอบด้วยความกลัว

เขาได้สุนัขตัวนี้มาหลังจากภรรยาตายได้ไม่นาน ตอนภรรยาอยู่ ซาลามาโนไม่มีความสุขกับภรรยามากนัก แต่เป็นความคุ้นเคยที่มีต่อกันมากกว่า เมื่อหล่อนตาย เขารู้สึกโดดเดี่ยว จึงขอสุนัขมาเลี้ยง เขาบอกกับเมโอโซว่า มันนิสัยไม่ดี บางคราวมันกัดคน แต่มันก็เป็นหมาที่ดีตัวหนึ่ง วันหนึ่ง ซาลามาโนกระวนกระวายเพราะหมาจิ้งรี้นของเขาหายไป เมโอโซจึงแนะนำให้เขาไปที่โรงเก็บสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ และคงต้องเสียค่าปรับตามธรรมเนียม ซาลามาโนถามว่า ค่าปรับสูงมากไหม แล้วเขาก็โกรธขึ้นมาเองว่า ทำไมเขาจะต้องเสียเงินให้อีหมาหัวเน่าขนาดนี้ด้วย แต่แล้ว ซาลามาโนก็กลับมาหาเมโอโซใหม่อีกครั้ง คราวนี้เขาไม่ยอมสบตา ตำรวจเขางงไม่เอามันไปจากผมหรอกนะ เขางงคืนมันให้ผมนะ ไม่เช่นนั้น ผมจะทำยังไง เมื่อซาลามาโนกลับห้องไป เมโอโซได้ยินเสียงประหลาดลอดช่องฝากระดาน ทำให้เขาเห็นว่า ตาแก่ซาลามาโนร้องไห้ แล้วเพราะอะไรไม่รู้ เขาก็คิดถึงแม่ขึ้นมาในตอนนั้น เมโอโซ มารี และเรมอนด์ ไปเที่ยวทะเลที่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง ก่อนออกเดินทาง พวกเขาารู้สึกได้ว่ามีกลุ่มชาวอาหรับติดตามอยู่ เรมอนด์คาดได้ทันทีว่า นั่นเป็นพี่ชายของเมียเก็บของเขาที่กำลังมีเรื่องกันอยู่ และพวกเขาได้เจอชาวอาหรับกลุ่มนั้นอีกเมื่อเดินทางไปถึงทะเล สัญญาณซักจะไม่ค่อยดีเสียแล้ว

จนเมื่อต้องปะทะกัน เรมอนด์ผู้ซึ่งออกจะรุนแรง เข้าปะทะกับคนกลุ่มนั้น เมโอโซซึ่งรู้จักนิสัยเพื่อนดี พุดจาปรามเพื่อนเพื่อให้เหตุการณ์ไม่รุนแรงจนบานปลาย เขาสามารถเอาปืนมาเก็บเอาไว้ที่ตัวได้ แทนที่จะให้เป็นเรมอนด์ที่เป็นคนถือปืนเอาไว้ การปะทะกันครั้งนั้นต่างฝ่ายต่างบาดเจ็บ แต่ไม่ถึงตาย แต่เวลาผ่านไปไม่นาน โดยไม่มีเหตุผล เมโอโซ ออกมาเดินที่ชายหาดเพียงลำพังอีกครั้ง และบังเอิญเจอกับชาวอาหรับกลุ่มเดิม พระอาทิตย์ส่องแสงแรงจ้า ร่างกายที่เหงื่อชุ่มโดยไม่มีเหตุผลโคธบายได้ เขาเหมือนเห็นแสงสะท้อนของใบมีดที่กระทบกับดวงอาทิตย์ มันทำให้เขาคว่าปืนออกมายิงหนึ่งนัดจนอีกฝ่ายล้มลง และยิงซ้ำต่อไปอีกห้านัด แม้ตัวเขาเอง ก็ไม่อาจใช้เหตุผลโคธบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้

ท่านคณะลูกขุน ในวันรุ่งขึ้นหลังจากวันฝังศพของมารดา ชายผู้นี้ได้ไปว่ายนน้ำ เริ่มมีความสัมพันธ์อันไม่สม่ำเสมอกับหญิงคนหนึ่ง อีกทั้งยังมีแก้ไขไปหาความสนุกสนานโดยการดูหนังตลก ข้าพเจ้าไม่มีอะไรมากกว่านั้นจะบอกท่านแล้ว อัยการกล่าวต่อศาลขณะพิพากษาคดีนี้ ผู้พิพากษา ได้กล่าวกับเขาด้วยฐานความเชื่อของชาวคริสเตียน ว่าไม่มีใครผิดขนาดที่พระเจ้าจะอภัยให้ไม่ได้ แต่เพื่อที่พระองค์จะอภัย เขาผู้นั้นจะต้องสำนึกผิด ผมไม่เคยเห็นดวงวิญญาณใดเข้าเช่นเหมือนดวงวิญญาณของคุณ อาชญากรที่มาอยู่ต่อหน้าผมมักจะร้องไห้ต่อหน้าทางเขน ภาพแห่งความทุกข์ของพระองค์เสมอ ผู้พิพากษากล่าว ทำให้เมโอโซคิดในใจและเกือบตอบออกไปว่า นั่นเพราะพวกนั้นเป็นอาชญากร จนเขาเองถึงถูกคิดได้ว่า เขาก็กำลังถูกเรียกว่าเป็นอาชญากร ทนายของเมโอโซ เคยเกลี้ยกล่อมให้เขาแสดงความเสียใจต่อการจากไปของแม่ต่อหน้าศาล แต่เมโอโซเลือกจะ

แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาในแบบที่เขาเป็น ใช้แบบที่สังคมคาดหวังจะเห็น คดีดำเนินไป โดยที่เมอโซมีโอกาสได้มีส่วนร่วมน้อยมาก ดูเหมือนว่าเขากลายเป็นผู้สังเกตการณ์ในคดีที่เขาเป็นจำเลยเอง แต่เขาก็ไม่ลุกขึ้นมาปกป้องห่วงหาพันชีวิตของตนเอง ไม่อาจแน่ใจได้เลยว่า การลงโทษประหารชีวิตที่เมอโซได้รับ นั่นคือการลงโทษ หรือคืออะไรกันแน่ ในท้ายที่สุด เมอโซ ก็รู้สึกยินดีได้ กับสิ่งที่ตนต้องเผชิญในที่สุด

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากนวนิยายเรื่อง คนนอก

1 ธรรมชาติของมนุษย์

กามูส์ต้องการชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกระงมของมนุษย์ผ่านตัวเมอโซ การที่เมอโซไม่ได้ร้องไห้ในงานศพแม่ของเขาเป็นสิ่งที่ศาลนำมาพิจารณาในการตัดสินเมอโซในคดีฆ่าคนตายว่า เมอโซเป็นคนไม่ดี ซึ่งฟังดูไร้สาระมาก รวมถึงเหตุผลที่เขาฆ่าคนตายที่ชายหาดก็เป็นเพียงเพราะความร้อนจากดวงอาทิตย์เท่านั้นสิ่งเหล่านี้แสดงถึงความไม่มีเหตุผลและความอยุติธรรมของมนุษย์นั่นเอง

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่กามูส์ถ่ายทอดผ่านเมอโซคือ มนุษย์ควรเป็นตัวของตัวเอง แม้ว่ามันจะขัดกับค่านิยมของคนในสังคมก็ตามเพราะมนุษย์ควรซื่อสัตย์ต่ออารมณ์ความรู้สึกกับตัวเอง ความจริงแล้วเมอโซไม่ได้เป็นคนไม่ดีแต่เมอโซเป็นคนที่ปฏิเสธที่จะโกหก เพราะการโกหกมิได้หมายถึงแต่การพูดไม่จริงเท่านั้นแต่ยังหมายถึงพูดเกินความจริงอีกด้วย ดังนั้นเมอโซจึงปฏิเสธที่จะสารภาพผิดในศาลเพราะเขาไม่ได้ผิดที่เขาไม่ร้องไห้ในงานศพแม่ของเขา แต่ศาลก็ได้ตัดสินว่าเขาเป็นคนผิด ซึ่งนี่ก็แสดงถึงความรู้สึกระงมของมนุษย์ที่ว่า เมอโซไม่ได้เป็นผู้ตัดสินชะตาชีวิตของตัวเองแต่กลายเป็นผู้อื่นตัดสินให้เขาแทนทั้งๆที่เขาไม่ได้ต้องการเป็นต้น

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

มนุษย์จะต้องเป็นตัวของตัวเอง มีความสุขและมีอิสระเสรีภาพที่จะเลือกดำเนินชีวิตของเราโดยซื่อสัตย์กับความรู้สึกของตัวเอง เช่นเดียวกับเมอโซที่ซื่อสัตย์กับความรู้สึกของตนเอง เช่นปฏิเสธที่จะพบนักบวชก่อนที่จะโดนประหารเพราะเขาไม่มีความเชื่อเรื่องพระเจ้าเขาจึงไม่ต้องการใช้เวลาที่เหลืออยู่ให้หมดไปกับสิ่งที่ไม่ต้องการ เป็นต้น หรือความสุขของเมอโซ คือ การได้มองวิถีชีวิตของผู้คนในเมือง การได้ไปเที่ยวกับหญิงสาวที่ตนรู้สึกดี นี่ก็ถือเป็นความสุขแล้วสำหรับเขาแล้วนั่นเอง

2. นวนิยายเรื่อง ความตายอันแสนสุข (La Mort heureuse 1945)

นวนิยายเรื่องความตายอันแสนสุข ถือว่าเป็นนวนิยายเรื่องแรกของกามูส แต่ไม่ได้ตีพิมพ์ เพราะกามูสคิดว่าเนื้อหายังไม่เป็นระเบียบ ไม่มีความสัมพันธ์ของเนื้อหา และยังมีความต้องการอยากเขียน “คนนอก” ด้วยจึงพักเรื่องความตายอันแสนสุขไว้ก่อน แต่อย่างไรก็ดี การจากไปของกามูสทำให้ผู้ที่ชื่นชอบในตัวกามูส อยากจะอ่านวรรณกรรมอีกจึงมีการแปล “ความตายอันแสนสุข” ทั้งภาษาอังกฤษและอีกหลายภาษา รวมถึงภาษาไทยด้วย ซึ่งคุณ อำพรณ โอตระกูล คนเดียวกันกับที่แปลเรื่อง “คนนอก” ก็เป็นผู้แปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสที่ได้จากภรรยาของกามูส ที่มอบให้

“ความตายอันแสนสุข” มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวละครเอกที่ชื่อว่า “แมร์โซ” หรือ ปาตริส แมร์โซ ที่ทำงานที่ท่าเรือแถบเมืองแอลเจียร์ มีชีวิตอยู่ตามลำพังเนื่องจากแม่เสียชีวิตลงด้วยโรคเบาหวาน ทำให้เขาต้องอยู่คนเดียว แมร์โซมีฐานะถือว่ายากจน ซึ่งตลอดชีวิตของเขาต้องการแสวงความสุขและความสุขนั้นก็ต้องใช้เงินซื้อเพื่อให้ได้มา โดยในภาคแรกเป็นเรื่องราวของการไม่มีเวลาเป็นของตนเองเนื่องจากต้องทำงานตลอดเวลาใช้ชีวิตแบบเดิมๆ รวมถึงไม่มีความมั่นใจในความรักซึ่งนับเป็นชีวิตในด้านลบ การฆ่าซาเกรอสต์ตายเป็นการจบลงของภาคแรก ส่วนภาคที่สองเป็นการได้มาของเวลาที่จะหาความสุขและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขกับเพื่อนมากมายแต่ก็ต้องมาป่วยและเสียชีวิตลง

แมร์โซ เป็นคนที่มีความฉลาด รักแม่ หลังจากที่แม่ตายเขาสามารถจะย้ายไปอยู่ที่อื่นได้แต่เพราะความคุ้นเคยกับสถานที่ จึงเลือกที่จะทำงานและอยู่ที่บ้านที่แม่ทิ้งไว้ให้ต่อไป โดยแบ่งให้เขาเช่าสองห้องและเก็บไว้อยู่หนึ่งห้อง แมร์โซคิดถึงแม่อยู่เสมอแมร์โซมีคนรักชื่อ มาร์ธ เธอเป็นผู้หญิงที่สวยงามและเคยคบผู้ชายมาแล้วหลายคน แมร์โซเป็นคนขี้อายและกลัวว่ามาร์ธจะนอกใจเลยถามถึงชายที่มาร์ธสนิทเธอก็เล่าให้เขาฟังและเขาก็รู้จักหมดยกเว้น “โรลอง ซาเกรอสต์” ที่เขาไม่รู้จัก และมาร์ธก็พูดถึงซาเกรอสต์ในทางที่ชื่นชมตลอด เช่น “ดิฉันยังไปหาเขาอยู่ เขาเป็นชายคนแรกของดิฉัน เธอเข้าใจไหมฉันยังเด็กอยู่เลยตอนนั้น เขาอายุมากกว่าหน่อย ตอนนี้อายุทั้งสองข้างของเขาถูกตัดแล้ว เขาอยู่คนเดียว ฉันไปเยี่ยมอยู่บ้าง เขาเป็นคนดีมีการศึกษา อ่านหนังสือเสมอ สมัยเป็นนักศึกษาเขาเป็นคนสนุกสนานร่าเริง ผู้ชายแท้คนหนึ่งเชียวละ” นี่คือนิสัยที่ทำให้แมร์โซกังวลใจในความรักว่ากลัวว่าเธอจะไม่รักเขาคนเดียวตลอดไป แมร์โซต้องการให้มาร์ธพาเขาไปรู้จักกับซาเกรอสต์

หลังจากที่ได้พบกับซาเกรอสต์ แมร์โซสัมผัสได้ว่าเขาเป็นคนจิตใจดี และเป็นคนที่มีความรู้ รวมถึงมีฐานะมากด้วย ซาเกรอสต์อาศัยอยู่คนเดียวชอบอ่านหนังสือ และดูทีวี เขาจะจ้างพยาบาลมาดูแลยามที่ต้องการความช่วยเหลือเช่น อาบน้ำ เช็ดตัวให้เขาแต่ซาเกรอสต์ไม่เคยรู้สึกน้อยใจในชีวิตที่ต้องมาพิการจากอาการป่วย เขายังให้กำลังใจแมร์โซมากมายในการดำเนินชีวิต แมร์โซประทับใจในการคิดก่อนพูดเสมอของซาเกรอสต์ แต่ในใจก็เต็มไปด้วยความรู้สึกนึกถือจรรยาบรรณในความรู้ นิสัย

ที่สุขุมรอบคอบและทรัพย์สินเงินทองของเขาที่แม่โรซอยากจะได้จนอดใจไม่ไหว เขาไปที่มหาวิหารกรอสส์ล่าฟงสองสามครั้ง จนตัดสินใจฆ่าซาเกรอสส์ตายในที่สุดด้วยปืนพกและเอาทรัพย์สินของซาเกรอสส์มากมาย หนีออกจากเมืองไป ถือว่าเป็นการปิดฉากของภาคแรก

ภาคที่สองเริ่มขึ้นด้วยความสนุกสนานที่กรุงปราก ที่ที่แม่โรซมาถึงที่แรกหลังจากฆ่าซาเกรอสส์แล้ว เขาใช้ชีวิตอยู่ที่ปรากพักหนึ่งเพื่อชื่นชมความงามของเมือง เดินเล่นตามสวนและคูศิลปะโรมัน หลังจากอยู่ปรากได้ไม่นานเขาก็นั่งรถไฟเที่ยวไปตามเมืองต่างๆเรื่อยๆ ซึ่งในขณะนั้นอาการป่วยเป็นไขก็เกิดขึ้นแล้วแต่ยังไม่รุนแรงมาก หลังจากท่องเที่ยวทั้ง อิตาลี ฝรั่งเศส เยอรมันมาจดหมายแล้วเขาก็เขียนจดหมายถึงเพื่อนสาวที่สนิทของเขา และก็ได้รับการตอบกลับมาจากอยู่แอลเจียร์และชวนเขามาพักด้วยกันที่บ้าน Ficher หรือบ้านเผชิญโลกของพวกเขา แม่โรซตัดสินใจเดินทางไปหาเพื่อนสาวนักศึกษาทั้งสามได้แก่ โรส แกล และ คาเธอริน ระหว่างการเดินทางที่มาถึงบ้านของทั้งสามสาวนั้น แม่โรซรู้สึกมีความสุขและลืมหินซาเกรอสส์ไปได้ง่ายคายและคิดว่าในที่สุดแล้วเขาก็เข้าใจว่าตนเองเกิดมาเพื่อมีความสุขอย่างแท้จริง

ระหว่างที่อยู่ที่บ้านเผชิญโลก บ้านนี้อยู่ริมหาดทราย อยู่ท่ามกลางต้นไม้และทะเล มีวิวที่สวยงามมาก แม่โรซมีความสุขกับการที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆที่เขารัก การได้มีเวลาว่ายน้ำในทะเล การได้ทำอาหารกินกับเพื่อนๆ การได้ไปเที่ยวดูธรรมชาติต่างๆ การมีเวลานอนดูดาว และใช้เงินซื้อในสิ่งที่ต้องการ ระหว่างนั้นแม่โรซได้พบกับลูเซียน หญิงสาวผู้เรียบร้อยและหลงรักเธอทั้งสองคน แต่ในที่สุดแม่โรซก็ จากเพื่อนทั้งสามและบ้านเผชิญโลกมาใช้ชีวิตอยู่เพียงคนเดียวที่เมืองเจนัว เนื่องจากรู้สึกว่สิ่งที่ตนเองเป็นอยู่นั้นไม่ใช่ความสุขที่แท้จริงและอาจเป็นภาระแก่เพื่อนๆ เขาจึงตัดสินใจย้ายออกมาเพื่อจะแสวงหาความสุขด้วยตนเอง บ้านที่เขาซื้อนั้นอยู่ติดทะเลเหมือนบ้านเผชิญโลกเป็นบ้านสองชั้น เขาคิดถึงลูเซียนและไปหาเธอบ้าง

ในตอนท้ายแม่โรซรู้ถึงการมีความสุขมีทุกข้ออย่างที่อยากได้ แต่อาการป่วยของเขาเริ่มเพิ่มมากขึ้น ลูเซียนมาอยู่กับเขา แม่โรซมีชีวิตอยู่ด้วยความสุขก็จริงแต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีถึงความผิดที่ได้ทำกับซาเกรอสส์ มันตามหลอกหลอนเขาทุกที่เรื่อยไป ฉากสุดท้ายเป็นฉากการจากไปของแม่โรซที่เขายินดีและเต็มใจยอมรับกับความตายที่จะมาถึงด้วยจิตใจอันปลื้มปีตินั่นเอง

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากนวนิยายเรื่อง ความตายอันแสนสุข

1 ธรรมชาติของมนุษย์

ธรรมชาติของมนุษย์ในนวนิยายเรื่องนี้ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญในประเด็นนี้มากนัก แต่จะเน้นเรื่อง ทำเช่นไรคนเราจึงจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและตายไปอย่างมีความสุข คำตอบของกามูสก็คือ การยอมรับตนเองและเข้าใจความเป็นจริง

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

การดำรงอยู่ของมนุษย์ในนวนิยายเรื่องนี้คือ มนุษย์จะต้องมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย ขอมรับความเป็นตัวของตัวเอง ชื่นชมกับการที่ตนเองมีชีวิตอยู่ เหมือนเช่นซาเกรอสส์ที่ดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขแม้ว่าตนเองจะพิการก็ตาม แต่เขาก็ไม่คิดที่จะน้อยใจในโชคชะตาแต่กลับมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมายและเห็นคุณค่าของชีวิต เช่นตอนที่ซาเกรอสส์กล่าวกับแมร์โซว่า “ผมพร้อมจะขอมรับแม้แต่สิ่งที่เลวร้ายกว่านี้ ไม่ว่าจะดาบอด เป็นใบ้ หรืออะไรก็ได้ ขอเพียงแต่ให้ผมได้รับรู้ถึงความรู้สึกของเพลงที่เผาผลาญในกาย ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ผมคิดถึงแต่การขอมรับชีวิตที่ยังปราณีให้รู้สึกเร่าร้อนได้อีก” นอกจากนี้แล้ว กามูส์ยังต้องการที่จะบอกว่า การฆ่าตัวตายไม่ใช่คำตอบของการดำเนินชีวิต เพราะการฆ่าตัวตายไม่สามารถแก้ปัญหาได้ แต่การแก้ปัญหาที่แท้จริงนั้นคือ การขอมรับความจริงของตนเองนั่นเอง

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

กามูส์ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนมากกว่า เป้าหมายของมนุษย์ก็คือ การมีความสุขและมีเสรีภาพที่สามารถเลือกในสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุข และความสุขนั้นอาจจะมีความสุขทางกาย หรือความสุขทางใจก็ได้ กามูส์ได้ให้คำตอบไว้แล้วว่าความสุขอย่างไรเป็นความสุขที่ยั่งยืนมากกว่ากัน ในภาคแรกนั้นถือว่าเป็นความสุขทางกาย หลังจากที่แมร์โซได้ฆ่าซาเกรอสส์ตายแล้วเขาก็สามารถใช้เงินซื้อความสุขต่างๆที่เขาต้องการได้มีความสุขมีอิสระจากพันธะต่างๆ แต่ความสุขเช่นนี้ก็ไม่ได้ทำให้แมร์โซมีความสุขที่แท้จริง ดังนั้นในภาคที่สองเป็นการแสดงออกถึงการค้นพบความสุขที่แท้จริงของแมร์โซที่ได้ใช้ชีวิตอยู่กับตัวเองมีความสุขสงบทางจิตใจซึ่งถือเป็นความสุขที่แท้จริงของชีวิต

3. นวนิยายเรื่องกาฬวิบัติ (La Peste 1947)

นวนิยายเรื่อง กาฬวิบัติ หรือบางทีก็เรียกว่า “กาฬโรค” เป็นนวนิยายที่ กามูส์เขียนขึ้น โคนฮิบยอกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ช่วงที่ฝรั่งเศสถูกฮิตเลอร์เข้าครอบครอง เป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนในสังคม เมื่อต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก กามูส์ให้ชื่อนวนิยายว่า “กาฬโรค” เป็นการบอกกับผู้อ่านทางอ้อมถึง ความตายของมนุษย์ในสงครามที่มีแต่การเข่นฆ่าและต้องเผชิญกับความตายอย่างทุกเมื่อเชื่อวัน นวนิยายเรื่องนี้ถือเป็นนวนิยายที่มีชื่อเสียงและได้รับการขอมรับอีกเรื่องหนึ่งในด้านผลงานการเขียนของกามูส์ที่สามารถถ่ายทอดสภาพสังคมและแนวความคิดถึงสมัยนั้นได้อย่างชัดเจน

นวนิยายเรื่อง กาฬวิบัติ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ เมืองๆหนึ่งที่จู่ๆก็มีหนูออกมาเต็มเมืองและท้องถนน ในเมือง โอรีอง ซึ่งทำให้ผู้คนล้มตายจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ทางหมอและ

พยาบาลต่างพยายามช่วยกันหาสาเหตุของโรคว่าเกิดจากอะไรและจะได้ช่วยกันหาทางรักษา เพราะผู้คนในเมืองต่างหวาดกลัวว่าจะต้องติดโรคกันหมด

เมืองโอริ่ง เป็นเมืองท่าของประเทศแอลจีเรีย จึงเป็นศูนย์รวมของธุรกิจต่างๆ นายแพทย์แบร์นาร์ด รีเอซซ์ ออกจากบ้านเพื่อไปเยี่ยมภรรยาซึ่งกำลังพักฟื้นอยู่นอกเมือง ก็พบหนูตัวหนึ่งที่นอนตายหน้าประตูบ้านเขาไม่มีเวลาจะสนใจ สามวันต่อมาเขานึกถึงหนูตัวนั้นได้เพราะชาวเมืองโอริ่งกำลังตื่นตระหนกเพราะพบหนูขึ้นมานอนเกลื่อนกลาด ยิ่งกวาดทิ้งก็ยิ่งมาตายกันหนักขึ้น คนป่วยและตายลงด้วยกาฬโรคเริ่มมีขึ้นและเพิ่มจำนวนขึ้นทุกวัน ในที่สุดก็ได้ถูกประกาศเป็นเขตโรคติดต่อและปิดประตูเมืองทุกด้านห้ามติดต่อกับโลกภายนอกอย่างเด็ดขาด ชาวเมืองตื่นตระหนกเป็นการใหญ่ บาทหลวงปีนลูซ จัดส์ปาด้าแห่งการอ้อนวอนพระเจ้า ผลก็คือประชาชนตกใจกันมากขึ้น นายเรม็องด์ รังแบร์ต เข้ามาประกอบธุรกิจแล้วกลับบ้านไม่ได้ คิดแต่จะวิ่งเต้นขออนุญาตพิเศษออกจากเมือง เสมียนโยเซฟ กรังด์ กำลังขัดเกลาสำนวนนวนิยายที่เขียนมานานหลายปีแล้ว จึงคิดทำงานนี้ให้เสร็จเสียก่อนจึงค่อยคิดถึงปัญหาอื่น นายดาร์รู เขียนบันทึกมาหลายปีแล้วตอนนี้ยังต้นตอที่มีเรื่องบันทึกมากขึ้น หมอรีเอซซ์ต้องรักษาคนไข้วันละ 18-20 ชั่วโมงจนรู้สึกเอือมถึงความทุกข์ของมนุษย์ ทำงานไปราวหุ้ยนต์ นายก๊อตตาร์ด ถือโอกาสค้าขายของเถื่อนกอบโกยเงินจำนวนมากและกำลังวิ่งเต้นช่วยนายรังแบร์ตออกจากเมือง โดยพยายามติดสินบนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

เดือนสิงหาคมเมืองโอริ่งกำลังร้อนจัด ลมพัดฝุ่นคลุ้ง ผู้ป่วยกาฬโรคเพิ่มจำนวนมากขึ้น จนน่าใจหาย วัคซีนที่ปารีสส่งมาให้ใช้ไม่ได้ผล ชาวเมืองต่างหวาดกลัวและเสียชีวิต ต้องประกาศกฏอัยการศึก ทุกคนร้องหาขนมปังและอากาศบริสุทธิ์ นายก๊อตตาร์ด ชอบมากเพราะจะได้ขายของราคาแพงส่วนนายรังแบร์ต ก็หัวเสียที่ยังออกจากเมืองไม่ได้ นายดาร์รูเป็นคนแรกที่สำนึกได้ว่าเหตุการณ์นี้อยู่ในความรับผิดชอบของทุกคน เขาเริ่มชักชวนหมอรีเอซซ์ซึ่งเห็นด้วยทันที ช่วยกันหาอาสาสมัครแก้ไขสถานการณ์ คนทุกอาชีพให้ความร่วมมือกันอย่างน่าประทับใจ รังแบร์ตซึ่งกำลังมีหวังเรื่องการติดสินบนสำเร็จก็เปลี่ยนใจไม่หนี แต่จะขออยู่ร่วมมือแก้ปัญหา ก๊อตตาร์ด เริ่มตกที่นั่งลำบาก กลุ่มแพทย์คิดค้นยาฉีดวัคซีนแก้โรค ทดลองกับผู้ชายข้าหลวงเป็นอันดับแรก ซึ่งป่วยจนอาการสิ้นหวังอยู่แล้ว ยังมีเด็กที่กำลังจะตายอย่างทรมานทรมายซึ่งบังเอิญบาทหลวงปีนลูซอยู่ในเหตุการณ์ด้วย หมอรีเอซซ์จึงถามว่าทำไมพระเจ้าไม่ช่วย การแก้ปัญหาครั้งนี้ทำให้หมอรีเอซซ์มั่นใจมากขึ้นว่าไม่มีพระเจ้า

เดือนพฤศจิกายนฝนเริ่มตก ความร้อนและฝุ่นลดลง จำนวนผู้ป่วยลดลงไม่มีใครทราบว่าเป็นเพราะยาวัคซีนใช้ได้ผลหรือโรคระบาดได้หายไปเองแต่หน่วยอาสาสมัครรัฐสภาและหมอรีเอซซ์ก็รู้ดีกว่าดาร์รูเป็นนักบุญจริงๆ เมื่อวันคริสต์มาสมาถึง หมอรีเอซซ์รู้สึกมีความสุขมาก เสมียน

ครั้ง ก็หายอย่างพลิดทิ้ง เดือนมกราคม เมืองโอรีองสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้แต่สามารถเข้าออกได้ในอีกหนึ่งเดือนต่อมา ระหว่างนั้นคนที่เป็นที่รักของหมอริเออซ์ได้เสียชีวิตลงพร้อมกันถึงสองคนด้วยกันคือ คาร์รูและภรรยาของหมอริเออซ์

ตอนท้ายของนวนิยาย เป็นฉากที่ หมอริเออซ์ขึ้นไปบนคาบฟ้าตึก ชมความร่าเริงและความเสียใจของผู้คนที่ได้พบปะกันตัวหม่อเองไม่รู้จะดีใจกับใคร และอดคิดไม่ได้ว่านี่เป็นแค่การแก้ปัญหาแค่ส่วนหนึ่ง ปัญหายังมีต่อไป และจะอย่างไรให้คนมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าและแก้ไขปัญหาคด้วยความรับผิดชอบเสมอๆ

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากนวนิยายเรื่อง กาพิวบัติ

1 ธรรมชาติของมนุษย์

กามูส์ได้เน้นเรื่องความไม่มีเหตุผล และความไร้สาระของมนุษย์ เพราะอยู่ดีๆคนในเมืองต่างก็เกิดป่วยเป็น โรคอย่างไม่มีเหตุผลและหาสาเหตุไม่ได้ รวมถึงยังมีหนูตายเกลื่อนกลาดทั้งเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงถึงความไม่มีเหตุผลของเรื่องราวต่างๆ รวมถึงกามูส์ต้องการจะถ่ายทอดว่าความไร้สาระของมนุษย์นั้นเป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการเสาะแสวงหาความหมายของชีวิต และวิถีทางที่จะดำเนินชีวิตให้มีคุณค่าและความหมายนั่นเอง

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

ในนวนิยายเรื่องนี้กามูส์นำเสนอถึงการดำเนินชีวิตที่มนุษย์จะต้องอยู่กับปัจจุบัน มีความสามัคคีช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ยกตัวอย่างตอนที่ชาวเมืองเกือบทั้งเมืองป่วยเป็นโรคระบาด ทางเดียวที่จะทำให้ชาวเมืองรอดจากโรคระบาดนี้คือ ชาวเมืองทุกคนจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา ไม่ใช่สวดอ้อนวอนพระเจ้า เพราะเราจะต้องดำเนินชีวิตอยู่กับปัจจุบันของเราเอง นอกจากนี้มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตอย่างซื่อตรงและรักษาสภาพจิตใจให้เข้มแข็งเพื่อที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ไปได้เช่นเดียวกับที่ชาวเมืองร่วมมือร่วมใจกันเอาชนะโรคระบาดได้นั่นเอง

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

เป้าหมายการดำเนินชีวิตต่อตนเองในเรื่องนี้คือ มนุษย์จะต้องมีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน ทำปัจจุบันนี้ให้ดีที่สุด มนุษย์ไม่ควรฝากความหวังของตนเองไว้กับพระเจ้าแต่มนุษย์จะต้องเชื่อมั่นในการกระทำของตนเองมากที่สุด ส่วนเป้าหมายต่อสังคมนั้น กามูส์ต้องการให้มนุษย์ในสังคมนั้นมีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน ในยามที่เกิดปัญหามนุษย์จะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะถ้าเราช่วยเหลือกันเราก็สามารถแก้ไขปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ แต่ถ้ามนุษย์ต่างคนต่างคิดถึงแต่ตัวเองมนุษย์ก็จะไม่สามารถผ่านพ้นปัญหาเหล่านี้ไปได้ เช่นเดียวกับชาวเมืองโอรีองที่ช่วยกันแก้ปัญหาเรื่องโรคระบาดให้ผ่านพ้น ไปได้นั่นเอง

4. นวนิยายเรื่อง มนุษย์สองหน้า (La Chute 1956)

นวนิยายเรื่องมนุษย์สองหน้าเป็นนวนิยายเรื่องสุดท้ายของกามูส์ที่มีการตีพิมพ์ขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ กามูส์เขียนผลงานเรื่องนี้ในช่วงหลังสงครามกลางเมืองแอลจีเรียโดยพักเรื่องการแสดงความเห็นทางการเมืองถึงสองปีเต็มจึงได้ตีพิมพ์ นวนิยายเรื่องมนุษย์สองหน้าออกมา โดยมีตัวละครตัวใหม่ที่ชื่อว่า “ฌอง บาบติสต์ กลาม็องซ์” ที่เป็นตัวเอกในเรื่องออกมาบอกเล่าเรื่องราวการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันที่มีสองหน้า มีทั้งด้านดีและไม่ดีอยู่ในตัวของเราแต่ละคน

“มนุษย์สองหน้า” ได้คล้ายปมที่กล่าวว่ากามูส์เป็นนักปรัชญาที่ลึกลับ และเขียนนวนิยายที่มีแต่เรื่องของความเศร้าได้อย่างไม่น่าเชื่อ เพราะกามูส์ได้สี่ออกมาให้เราได้เข้าใจแล้วว่า ชะตากรรมของมนุษย์ก็ขึ้นอยู่กับมนุษย์ ชะตากรรมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับสังคม ชะตากรรมของเราก็เกิดขึ้นจากน้ำมือของเราเอง การที่เราว่าชีวิตนั้นไร้สาระไม่ได้หมายความว่ามันคือจุดจบของเราแต่มันเป็นแค่การเริ่มต้นในการดำเนินชีวิตที่จะทำให้ชีวิตเรามีค่านั่นเอง

นวนิยายเรื่องนี้มีความโดดเด่นและไม่เหมือนกับนวนิยายเรื่องอื่นตรงที่ เป็นนวนิยายแบบอัตชีวประวัติ คือให้ตัวเอก (ฌอง บาบติสต์ กลาม็องซ์) เล่าเรื่องของตนเองตลอดเรื่อง ทำให้สามารถสอดแทรกปรัชญาและคำคมต่างๆ ได้ตลอดทั้งเรื่อง เนื้อเรื่องเป็นการสนทนากับเพื่อนที่เป็นทนายคนหนึ่งที่เขาเจอในบาร์แห่งหนึ่งในเมืองอัมสเตอร์ดัม เมืองหลวงของประเทศเนเธอร์แลนด์ แต่ระหว่างการสนทนา ฌอง บาบติสต์ กลาม็องซ์ กลับเป็นฝ่ายพูดอยู่ฝ่ายเดียวโดยที่เราจะไม่ได้ยินอีกฝ่ายพูดเลยจนจบเรื่อง โดย ฌอง นั้นมีอาชีพเป็นทนายความ และมาเจอกับชายคนหนึ่งชื่อ “เม็กซ์โกซิติ” และเกิดคุยกันถูกคอก็เลยคุยกันเป็นเพื่อนสนิทกัน โดยในเรื่อง ฌองได้บอกเล่าเรื่องราวของเขาทุกแง่มุมให้กับเพื่อนทนายคนนี้ฟังทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็น วิธีการดำเนินชีวิต การชอบช่วยเหลือผู้อื่น เรื่องผู้หญิง การว่าความให้ลูกความคนต่างๆ โดยเนื้อหาในเรื่องจะแบ่งออกเป็น 6 ช่วงของการสนทนาและก็เป็นเรื่องที่แตกต่างกันไป

เริ่มเรื่องในตอนต้นเป็นการแนะนำตัวและทำความรู้จักของ ฌอง โดยเขาได้แนะนำตัวกับชายผู้หนึ่งว่าเขาชื่อ ฌอง บาบติสต์ กลาม็องซ์ มีอาชีพทำงานเป็นทนายความ และพูดสนทนากันถึงเรื่องบรรยากาศภายในบาร์ พูดถึงบุคลิกลักษณะของเจ้าของบาร์และเริ่มพูดถึง อาชีพของตนเองว่ามีสองหน้าคือ ผู้พิพากษาและผู้รับผิด คือเป็นทั้งการที่ได้ช่วยว่าความให้ผู้อื่นและในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับกับคำคำ คำว่าร้ายของคนที่ไม่ชอบตนเป็นต้น

ส่วนตอนกลางๆจะเป็นการพูดถึงตัวเองว่าเป็นอย่างไรการมีสองหน้าของเขา คือ หน้าแรกคือหน้าที่แสดงออกให้คนอื่นเห็นว่าเราทำตัวเป็นคนดี ความใจบุญของตนและช่วยเหลือคนจำนวนมาก มีความภาคภูมิใจมากที่ได้รับใช้ผู้อื่นซึ่งจะเห็นได้ชัดจากบทสนทนาในเรื่องที่ว่า “ผมเป็นทนายที่ไม่มีจุดด่างพร้อย ไม่เคยรับสินบน ผมไม่เคยเรียกเงินจากลูกความที่ยากจน ผมชื่นชม

ตัวเอง โดยเฉพาะตอนเป็นพระเอกช่วยเหลือคนเคราะห์ร้ายของสังคม แม้แต่การจูงคนตาบอดข้ามถนนก็อยากทำเสียเอง เห็นใครรถเสียผมก็เข้าไปช่วยเงิน เห็นยายแก่ขายดอกไม้ผมก็เข้าไปช่วยซื้อ ใครๆต่างก็ชื่นชมผมและเคารพรักในตัวผม” เป็นต้น นี่คือการสารภาพของเขาเรื่องความเป็นคนดี และมีความสามารถในหน้าแรก

แต่ต่อมาเหตุการณ์ต่างๆ ได้สะกิดให้รู้สำนึกทีละน้อยว่าตนมีสองหน้า ภายนอกใจบุญ ภายในเห็นแก่ตัว คือหน้าที่สองที่เป็นคนไม่ดี เขากล่าวว่า “ผมอาจจะพูดกับคุณเกินความจริงไปหน่อยที่บอกว่าผมมีความสุขกับทุกอย่าง เพราะในขณะเดียวกันไม่เคยเพียงพอสักอย่างเดียว เมื่อได้แล้วก็อยากได้อีก ต้องวิ่งหาไปเรื่อยไม่หยุดนิ่ง ผมช่วยคนตาบอดข้ามถนนก็คิดว่าทำแล้วมีใครเห็นไหม เพราะผมกลัวคนอื่นจะมองไม่เห็นการกระทำของผม ผมบอกผู้หญิงของผมว่ารักเธอทุกคนแต่ผมก็ทิ้งเธอทุกคนออกมาเพราะกลัวไม่มีอิสระ มนุษย์สองหน้าก็อย่างนี้แหละคุณที่รัก ไม่อาจรักใครได้นอกจากรักตัวเอง” จะเห็นว่าในช่วงกลางๆของเรื่องจะเป็นการสารภาพอย่างหมดเปลือกถึงความดีและไม่ดีทั้งหมดของ ฉลองและชีวิตในช่วงหลังที่ตระหนักถึงธรรมชาติของคนว่ามีสองหน้าเขาก็เริ่มไม่ต้องการที่จะทำความดีเพื่อต้องการคำชมจากคนอื่นและดำเนินชีวิตตามแบบของตนเอง

ในตอนท้ายของเรื่องเป็นการพูดถึงพระเจ้าว่า “ศาสนาไม่จำเป็นที่จะต้องมีการเข้าไว้สำหรับลงโทษมนุษย์เรา เพราะทั้งผมและคุณเราต่างจัดการชีวิตของตนเองได้เพียงพออยู่แล้วไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากพระองค์แม้แต่คนเดียว” หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องที่ฉลองได้ขอให้เพื่อนนายที่ฟังตนพูดมานานได้สารภาพความเป็นมนุษย์สองหน้าให้เขาได้ฟังบ้างแล้วเรื่องก็จบลง มนุษย์สองหน้าจึงเป็นนวนิยายที่เป็นบทสรุปทางความคิดในช่วงหลังของกามูส์ว่าความเป็นจริงแล้วเราทุกคนไม่ได้ดีไปเสียหมดทุกอย่าง ทุกคนก็ล้วนมีสองหน้าด้วยกันทั้งสิ้นแต่เราเองก็จะต้องกำหนดชะตาชีวิตของเราไว้ด้วยตัวเราเองนั่นเอง

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากนวนิยายเรื่อง มนุษย์สองหน้า

1 ธรรมชาติของมนุษย์

มนุษย์ทุกคนต่างมีสองด้านในตัวเอง ไม่มีใครที่ดีไปหมดและไม่ดีไปหมด แต่ทุกคนล้วนมีทั้งความดีและไม่ดี บางครั้งสิ่งที่คนภายนอกเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีแต่ความจริงแล้วอาจจะไม่ดีก็ได้ ซึ่งนี่ก็คือความไร้สาระของมนุษย์ประเภทหนึ่ง เช่นกับ ฉลอง บัปติสต์ คลาม็องซ์ ที่ทำความดีเพื่อต้องการเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น ตอนที่เขาได้สารภาพให้กับเพื่อนนายของเขาฟังว่า “ผมเอาความดีเข้าข่มคนอื่น... แต่ก็ก็เป็นความจริงที่ว่าส่วนไม่ดีในตัวผมมันกลายเป็นของดีมีประโยชน์ไปได้เหมือนกัน เช่น การที่ผมวางท่าทางเยือกเย็นเพื่อปิดบังชีวิตที่เสเพลของผม กลับทำให้คนอื่นเห็นว่าผมเรียบร้อยเหมือนผ้าพับไว้ ... ผมตีหน้าว่าเคร่งครัดในศีลธรรมแต่กระนั้นถ้าใครยื่นเหย้ายื่น

ผู้หญิงให้ผมไม่เคยปฏิเสธ” และการที่ฌอง บัปติสต์ คลาม็องซ์ ออกมาสารภาพนั้นคือกาที่กามูส์พยายามจะบอกว่า ชีวิตนั้นล้วนเต็มไปด้วยมายาภาพ และมายาภาพอันน่าชิงชังยิ่งนั้นมิได้เกิดจากใครอื่นนอกจากตัวเราเอง

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

การดำรงอยู่ของมนุษย์ในนวนิยายเรื่องนี้คือ มนุษย์จะต้องเลือกดำเนินชีวิตตามความต้องการของตนเองแม้ว่าสิ่งที่มนุษย์เลือกนั้นจะเป็นอย่างไร เพราะมนุษย์ทุกคนต่างมีเสรีภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่างๆ ให้กับตนเองและสามารถกำหนดการดำเนินชีวิตของแต่ละคน กามูส์ต้องการชี้ให้เห็นว่า ชะตากรรมของมนุษย์ก็ขึ้นอยู่กับมนุษย์ และเกิดขึ้นจากน้ำมือของมนุษย์เอง เช่นเดียวกับที่ ฌอง เลือกที่จะทำความดีเพื่อที่จะให้คนอื่นชื่นชม เป็นต้น

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

การมีอยู่อย่างมีคุณค่าของมนุษย์เป็นอีกประเด็นสำคัญที่กามูส์ได้กล่าวไว้ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างมีคุณค่าในตัวเอง ดังนั้นมนุษย์จะต้องไม่สิ้นหวังกับสิ่งต่างๆ และดำเนินชีวิตให้มีคุณค่าและมีความสุขมากที่สุด ในเรื่องแม้ว่า ฌอง จะทำความดีเพื่อต้องการเป็นที่รักของผู้อื่นก็ตามแต่เขาก็ได้ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและทำประโยชน์ต่อสังคมมากมายนั่นเอง

5. บทละครเรื่อง ความเข้าใจผิด (Le Malentendu 1944)

บทละครเรื่องความเข้าใจผิดเป็นบทละครเรื่องแรกที่กามูส์แต่งและแสดงในโรงละครปารีส ในสมัยที่เขากลับมาจากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังที่ต่างๆ ในช่วงของการทำงานหลังเรียนจบในช่วงแรกๆ บทละครเรื่องนี้ได้รับความนิยมและพูดถึงค่อนข้างมากในช่วงแรกของการตีพิมพ์และเป็นทิวพากษ์วิจารณ์จากนักอ่านว่าเป็นนักปรัชญาที่สิ้นหวัง แต่เราก็ต้องไม่ลืมว่ากามูส์ต้องสูญเสียพ่อในวัยเพียงขวบเดียวและมีชีวิตอย่างลำบากในวัยเด็ก

บทละครเรื่องนี้มีตัวละครอยู่ด้วยกัน 5 คนด้วยกันได้แก่ แม่ ลูกสาวชื่อ มาร์ธา ซึ่งอาศัยอยู่ที่เมืองที่ไม่มีความเจริญมาตลอด ลูกชายชื่อ ฌอง ลูกชายคนที่จากแม่และน้องสาวเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่จนร่ำรวยและหวังว่าจะรับแม่และน้องสาวไปอยู่ด้วยกัน มาเรีย ภรรยาของฌอง และคนรับใช้ผู้ชายที่แทบจะไม่พูดทั้งเรื่อง “ความเข้าใจผิด” มีเนื้อหาเกี่ยวกับการที่ลูกชายที่จากแม่และน้องสาวไปทำงานในเมืองใหญ่จนวันหนึ่ง ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและจะกลับมารับแม่และน้องสาวของตน แต่ก็คิดว่ากลัวแม่ของตนจะตกใจเลยทำเป็นแขกที่จะมาพักใน โรงแรม ที่แม่และน้องสาวของตนเป็นเจ้าของและหวังว่าพวกเขาจะจำเขาได้แต่แม่และน้องสาวของเขากลับไม่จำเขา เนื่องจากต้องการนำเงินของฌองไปใช้ในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ห่างไกลจากเมืองที่แสนน่าเบื่อ และเมื่อผู้เป็นแม่มารู้ทีหลังว่าทำได้ฆ่าลูกตัวเอง จึงตัดสินใจตายตามลูกไปในที่สุด

ในตอนแรกจะเป็นการเข้ามาพักที่โรงแรมของ ฌอง และได้พูดคุยกับ มาร์ธาและแม่ ถึงสภาพบ้านเมือง การมาพักจะมาพักนานไหม ในระหว่างการสนทนา ฌองพยายามจะหาโอกาสบอกแม่หลายครั้งว่า “แม่ผมใจลูกชายของแม่ใจ จำผมได้ไหม ผมกลับมาหาแม่แล้ว” แต่เขาก็ไม่มีโอกาสได้พูด มาเรียก็พยายามบอกให้ฌองบอกแม่ไปตรงๆ ว่าเขาคือลูกชายคนที่แม่ทิ้งเขาไปวันนี้เขามีทุกอย่างจะกลับมารับแม่แล้วแต่ ฌองก็ไม่ทำได้แต่ขอร้องให้มาเรียกลับไปพักในโรงแรมในเมืองก่อนแล้วเดี๋ยวถ้าเขาจัดการเรื่องแม่และน้องสาวได้แล้ว จะแจ้งข่าวกลับไป ในระหว่างที่อยู่โรงแรม แม่ก็รู้สึกผูกพันกับฌองมากแต่เธอก็ไม่รู้ว่าเพราะอะไร ระหว่างการสนทนาแม่พยายามจะบอกให้มาร์ธาเลิกล้มความตั้งใจที่จะฆ่าฌองซะ แต่มาร์ธาไม่ฟังในสิ่งที่แม่พูด เพราะเธอเบื่อกับสภาพความลำบากในเมืองที่แสนน่าเบื่อนี้เต็มทนแล้ว เบื่อกับเมืองที่ไม่มีแสงแดด ไม่มีน้ำทะเลไม่มีสีสันอะไร เธอยังเป็นสาวที่ต้องการความสนุกสนาน แต่เธอก็รักแม่มากเพราะอยู่กับแม่แค่สองคนตั้งแต่เด็ก

ส่วนตอนที่สองเป็นฉากของฌองกำลังคิดถึงคำพูดของมาเรีย ว่าเขาควรจะบอกความจริงกับแม่และน้องสาวไป และเขาก็ท้อแท้ใจไม่รู้ว่าเริ่มต้นยังไง จนมาร์ธาเดินเข้ามาคุยกับในห้องพักถึงความสะดวกสบายและเมืองที่ฌองอาศัยอยู่ว่าสวยแค่ไหน และเธอก็อยากจะไปเห็นบ้าง ฌองพยายามจะถามถึงความเป็นอยู่ที่เมืองนี้ของมาร์ธา แต่เธอกลับเลี่ยงที่จะตอบเรื่องส่วนตัวกับฌอง ฌองจึงคิดว่าจะไปจากที่นี่พรุ่งนี้แล้วค่อยบอกความจริงแต่แล้ว มาร์ธาและแม่ได้ฆ่าเขาก่อนโดยการใส่ยานอนหลับให้เขากินในน้ำชา แล้วพาไปโยนทิ้งที่ก้นเขื่อน ให้น้ำในเขื่อนไหลเอว้างของเขาไปกับกระแสน้ำ ความจริงขณะที่ฌองดื่มน้ำชาเข้าไปแม่ก็ได้เดินมาห้ามเขาแล้วแต่ไม่ทันการ ฌองจึงเสียชีวิตในที่สุด

ตอนที่สามเป็นฉากที่ คนใช้นำหนังสือเดินทางของ ฌองมาให้แม่และมาร์ธาดู ทั้งคู่ถึงรู้ความจริงว่าผู้ชายที่เธอทั้งสองได้นำไปไว้ใต้เตียงเมื่อคืนนี้คือลูกชายและพี่ชายของพวกเขา แม่ถึงกับนิ่งและร้องไห้อย่างเดียวและยืนยันกับมาร์ธาว่าจะตามพี่ชายของเธอไปอยู่ด้วย มาร์ธาไม่ยอมและเธอก็ต้องการแม่เช่นกัน มาร์ธาบอกว่าทำไมแม่ไม่อยู่กับเธอ เพราะเธอเป็นลูกคนที่อยู่กับแม่มาตลอดทั้งชีวิตไม่ใช่ฌอง แต่แม่บอกว่าทุกอย่างมันเป็นความผิดของแม่เองแม่ไม่ได้โกรธใคร เมื่อพูดจบแม่ก็เดินจากไปทิ้งมาร์ธาไว้ตามลำพัง ฝ่ายมาเรียเห็นฌองเจ็บหายไปจึงมาตามก็พบกับมาร์ธา จึงรู้ความจริงว่า ฌองตายแล้ว มาเรียเสียใจมากและถามถึงเหตุผลกับมาร์ธาว่าทำแบบนี้กับพี่ชายของตนเองได้อย่างไร มาร์ธาเองก็เสียใจมากที่แม่ทิ้งเธอไป เธอไม่รู้อะไรจึงตัดสินใจผูกคอตายตามในที่สุด มาเรียผู้เห็นเหตุการณ์ก็ทนกับสภาพที่เกิดขึ้นไม่ไหว ก็ร้องไห้อย่างหนักหน่วงและเรียกหาคนมาช่วย คนรับใช้ก็เดินมาหา มาเรียแล้วบอกว่า “ขอโทษเถอะ ผมช่วยอะไรคุณไม่ได้” และม่านก็ปิดลง ถือเป็นฉากจบลงของบทละครเรื่อง “ความเข้าใจผิด” ที่ไม่มีใครสมหวังเลยนั่นเอง

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากบทละครเรื่อง ความเข้าใจผิด

1 ธรรมชาติของมนุษย์

ส่วนหนึ่งกามุสต้องการแสดงให้เห็นถึงความไม่เชื่อในพระเจ้า เห็นได้จากการที่มาร์ธา น้องสาวผู้เป็นน้องสาวได้กล่าวตัดพ้อถึงการที่แม่ไม่เลือกที่จะอยู่กับตนแต่เลือกที่จะตายตามผู้เป็นที่ชายไปว่า “ในเมื่อฉันไม่ได้เป็นที่รักก็ขอให้แม่ตายเสียเถิด ขอให้ประตูปิดขังฉันไว้ ปล่อยฉันไว้ให้อยู่กับความโกรธแค้นของตนเอง ...ฉันเกลียดโลกนี้ โลกซึ่งมนุษย์เราถูกทดลองไปให้เป็นทาสของพระเจ้า แต่ฉันผู้ซึ่งได้รับความอวยุติธรรม พระเจ้าไม่มีหรือ ตลอดชีวิตของฉันไม่เคยได้รับสิ่งที่ยุติธรรมเลยสักครั้ง”

ความรู้สึกระงของมนุษย์ เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่กามุสต้องการจะถ่ายทอดในบทละครเรื่องนี้ การที่ผู้เป็นแม่จำลูกชายของตนเองไม่ได้และได้ฆ่าลูกชายตัวเองตายนั้นถือเป็นเรื่องที่น่าเศร้าไม่มีเหตุผล เพราะในชีวิตจริงนั้นน้อยคนนักที่จำลูกของตนเองไม่ได้แต่ก็เชื่อว่าจะไม่มีเลย นี่จึงเป็นความรู้สึกระงของมนุษย์อีกอย่างหนึ่งนั่นเอง

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

แม้ว่าในบทละครเรื่องนี้จะจบลงด้วยความเศร้าเพราะความเข้าใจผิดของตัวละคร อย่างไรก็ตามในบทละครเรื่องนี้กามุสก็ต้องการเน้นให้มนุษย์อยู่อย่างมีความหวัง เพราะนอกจากมนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตอยู่กับปัจจุบันแล้วมนุษย์ก็จะต้องมีความหวังด้วย เพราะการมีความหวังทำให้มนุษย์มีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ เช่นเดียวกับที่มาร์ธาหวังว่าสักวันหนึ่งเธอจะได้ออกจากเมืองที่เธออยู่ไปอยู่ในเมืองที่สวยงามมีแสงแดดและน้ำทะเล หรือการที่มองหวังว่าสักวันหนึ่งเขาจะรับแม่และน้องสาวไปอยู่ด้วยกันและเขามีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

ในบทละครเรื่องนี้กามุสเน้นถึงการมีความสุขและเสรีภาพ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างต้องการมีความสุขและมีความหวังว่าวันหนึ่งจะได้เป็นอย่างที่หวังไว้ แต่ในเรื่องนี้ตัวละครแทบทุกคนต่างไม่มีความสุขในชีวิต แม้ไม่มีความสุขเพราะทนไม่ได้ที่ตนเองจำลูกไม่ได้และได้ฆ่าลูกตนเอง มาร์ธาไม่มีความสุขที่ไม่ได้ทำตามสิ่งที่ตัวเองฝันไว้ที่จะได้ออกจากเมืองนี้ไปยังดินแดนที่แสนสวย มองไม่มีความสุขที่แม่และน้องสาวจำเขาไม่ได้ ส่วนมาเรียไม่มีความสุขเพราะสุดท้ายสามีของเธอต้องมาตายทั้งๆที่สามีเธอมาหาแม่และน้องสาว ทั้งนี้เพราะกามุสสะท้อนถึงความไร้สาระ ความอวยุติธรรมของธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง

6. บทละครเรื่อง ผู้บริสุทธิ์ (Les Justes 1950)

บทละครเรื่อง “ผู้บริสุทธิ์” เป็นบทละครเรื่องสุดท้ายที่กามูส์ได้แต่งทิ้งไว้ช่วงปลายของสงครามที่เยอรมันกำลังจะแพ้สงครามพอดี ดังนั้นเนื้อหาของเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย บทละครเรื่องนี้ได้ออกแสดงบนเวทีในปี ค.ศ. 1948 โดยตัวละครในเรื่องเป็นนักปฏิวัติที่เป็นคนหนุ่มสาวที่ปรารถนาจะเห็นความยุติธรรม และอนาคตของประชาชน เรื่องเกิดขึ้นในรัสเซียก่อนการปฏิวัติใหญ่ คนหนุ่มสาวเป็นนักปฏิวัติสังคมนิยมและลงมือใช้วิธีการรุนแรงเช่นวางระเบิดสังหารผู้นำทางการเมือง เป็นต้น

เรื่องราวในบทละครมีทั้งหมด 5 ตอนด้วยกันโดยแยก เรื่องราวและอารมณ์ในแต่ละตอนได้เป็นอย่างดี ในตอนแรก เป็นการเปิดฉากของการแนะนำตัวละครใหม่ของกลุ่มปฏิวัติสังคมนิยมที่จะมาร่วมกันลงมือลอบสังหาร แกรนด์ดุค ผู้นำทางการเมืองคนสำคัญของรัสเซีย สมาชิกในกลุ่มประกอบไปด้วย อันเนกอฟ เป็นหัวหน้ากลุ่ม ดอรา เป็นผู้ทำระเบิดและเป็นผู้หญิงคนเดียวในกลุ่ม สเตปอง เป็นสมาชิกที่เข้ามาใหม่แทนชเวตเวร์ที่เสียชีวิตไปแล้ว ทำหน้าที่ช่วยดอรา วันอนฟ เป็นคนวางระเบิดลูกที่สองและสอดแนม และ กาเลียเยฟ ที่เป็นคนวางระเบิดลูกแรกและเป็นคนปลอมตัวเพื่อหาข่าวจากตำรวจ ในตอนแรกเป็นการพูดคุยเพื่อทำความรู้จักกันของหนุ่มสาวในกลุ่ม และตกลงวันเวลาที่ลงมือทำภารกิจ

ตอนที่สองเป็นตอนที่มีการเตรียมการที่จะวางระเบิดกันในคืนนี้แต่ก็ไม่ได้ทำเพราะ กาเลียเยฟผู้วางระเบิดไม่ได้โยนระเบิดไปเพราะมีเด็กอยู่กับ แกรนด์ดุคด้วยและกาเลียเยฟไม่ต้องการที่จะฆ่าเด็กเพราะเขาถือว่าเด็กบริสุทธิ์ แต่ สเตปองไม่ยอมและเกิดการโต้เถียงกันทั้งตอนโดยต่างฝ่ายก็อ้างเหตุผลของตนเอง สเตปองไม่สนใจใยดีว่าจะมีใครมากับแกรนด์ดุคเพราะเขาต้องการให้แกรนด์ดุคตาย แต่เพื่อนในกลุ่มทุกคนต่างไม่เห็นด้วยและตัดสินใจว่าจะลงมือวางแผนใหม่ในอีกสองวันข้างหน้า

ตอนที่สามเมื่อผ่านไปสองวันก็เป็นวันที่จะต้องวางระเบิดอีกครั้งแต่คราวนี้วันอนฟขอถอนตัวเพราะเกิดความกลัวขึ้นมาและขอไปทำหน้าที่อื่นแทนดังนั้นคนที่วางระเบิดเป็นลูกที่สองจึงเป็นของหัวหน้ากลุ่ม คือ อันเนกอฟ และภารกิจครั้งนี้ก็ทำสำเร็จ กาเลียเยฟถูกจับและคนอื่นๆหนีรอด ดอราและกาเลียเยฟต่างมีความรักให้กันทั้งคู่ ดังนั้นเราจึงได้เห็นทศนะเรื่องความรักในบทละครเรื่องนี้ด้วยในระหว่างที่กาเลียเยฟถูกจับดอราสูญเสียใจตลอดมาและไม่มีความสุขเลย

ตอนที่สี่เป็นตอนที่อยู่ในคุกและมีการสนทนาของกาเลียเยฟกับผู้คุมและหัวหน้าตำรวจที่มาเสนอจะช่วยให้พ้นข้อกล่าวหาแลกกับการบอกว่าคนอื่นอยู่ที่ไหนแต่กาเลียเยฟปฏิเสธและยืนยันหนักแน่นที่จะไม่ทรยศเพื่อน รวมถึงสนทนากับแกรนด์ดัชเชสภรรยาของแกรนด์ดุคที่เสียชีวิตไป แกรนด์ดัชเชสพยายามจะพูดให้กาเลียเยฟสำนึกผิดและนึกถึงพระเจ้าแต่กาเลียเยฟ

ปฏิเสธจะขอให้เขาอยู่คนเดียว และต้องการที่จะตายเพราะถือว่าความตายคือสิ่งที่จะทำให้เขาเป็นสุขและจะทำให้เขาหมดทุกข์กลายเป็นผู้บริสุทธิ์

ตอนที่ห้าเป็นตอนที่สมาชิกทุกคนเตรียมตัวที่จะหนีไปยังที่อื่นแต่ก็มารวมตัวกันเพื่อรอคูการประหารของกาเลียเยฟ คอราต้องการรู้ทุกอย่างที่สเตรปองไปคุมา เธอรู้สึกเสียใจและอาลัยหากาเลียเยฟมาก เธอร้องไห้ตลอดเวลาแต่ขณะเดียวกันก็เข้าใจความต้องการของกาเลียเยฟมากที่สุด และคอยต้องการที่จะเป็นคนวางระเบิดในการกิจต่อไปและเรื่องก็จบลง

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากบทละครเรื่อง ผู้บริสุทธิ์

1 ธรรมชาติของมนุษย์

มนุษย์จะต้องรับผิดชอบ กล่าวคือแม้ว่าในเรื่องจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองและความต้องการทำลายระบบการปกครองเพื่อต้องการสิ่งที่ดีกว่าสำหรับเพื่อนร่วมสังคม ก็ใช่ว่าการกระทำทุกอย่างจะทำได้โดยปราศจากความรับผิดชอบถึงแม้ว่าการรับผิดชอบนั้นจะหมายถึงชีวิตก็ตามเราก็จะต้องยอมรับ โดยคุณิ เพราะการมีเสรีภาพไม่ได้หมายถึงการทำตามใจชอบ แต่เราจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา เช่นเดียวกับ กาเลียเยฟ ที่เลือกที่จะไม่ทรยศเพื่อนแต่รับผิดชอบต่อภาระของตนเองที่ได้ฆ่าผู้อื่น โดยการประหารชีวิต

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

กามูส์ได้เขียนย้ำในคำนำเสนอบทละครเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า “การกระทำใดๆก็ตาม จำต้องมีขอบเขต และการกระทำนั้นๆจะดีและเหมาะสมก็ต่อเมื่อยอมรับขอบเขต และหากมีการกระทำที่เลยเถิดไป ก็ต้องยอมรับความตาย โลกเราปัจจุบันนี้มีโฉมหน้าที่น่าสะอิดสะเอียน เพราะมนุษย์ถือสิทธิ์กระทำการโดยพลการ ลงมือฆ่าผู้อื่นโดยไม่ยอมชดใช้ชีวิตของตนเอง” ดังนั้นการดำรงอยู่ของมนุษย์คือการดำรงอยู่อย่างมีเสรีภาพและรับผิดชอบต่อภาระของตนเอง

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

เป้าหมายของมนุษย์ในบทละครเรื่องนี้สามารถแบ่งได้เป็น เป้าหมายต่อตนเอง คือการที่มนุษย์จะต้องมีเสรีภาพและความรับผิดชอบ ส่วนเป้าหมายต่อสังคมนั้นคือ การที่มีสังคมที่เปิดกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้คนในสังคม เช่นเดียวกับสังคมที่นักปฏิวัติในเรื่องหวังไว้

7. ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “ชะตากรรมของซิเซฟัส” (Le Mythe de Sisyphe 1942)

ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง ชะตากรรมของซิเซฟัส ถือเป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งของกามูส์ที่มีความโดดเด่นและพูดถึงกันอย่างมาก เนื้อเรื่องของความเรียงนี้จะเป็นเรื่องราวของชายหนุ่มคนหนึ่ง ที่ชื่อว่า ซิเซฟัส ผู้ที่โดนเทพเจ้าลงโทษให้กลิ้งก้อนหินขึ้นไปบนยอดเขาและเมื่อหินนั้นหล่นลงมา

ให้กลิ้งหินขึ้นไปใหม่ โดยที่ให้ทำอย่างนี้เรื่อยไปตลอดชีวิตไม่มีวันหยุด เพราะถือว่าการทำเช่นนี้เป็นการลงโทษที่ร้ายแรงที่สุดนั่นเอง

ส่วนเหตุผลว่าทำไมซิเซปัสถึงต้องมาโดนลงโทษเช่นนี้นั้นมีหลายที่มา เหตุผลหนึ่งบอกไว้ในอดีตตามตำนานเทพนิยายของกรีกกล่าวว่า ซิเซปัสเป็นบุคคลที่ฉลาดที่สุดและรอบคอบยิ่งกว่าคนทั้งหลายแต่เพราะเขาลบหลู่เทพเจ้าด้วยการเปิดเผยความลับของพระองค์ ส่วนโฮเมอร์เล่าว่าสาเหตุที่ซิเซปัสเป็นเช่นนี้เพราะว่า ซิเซปัสไปจับเทพธิดาแห่งมรณะลามีโซ่ พลูโตซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความตายทนเห็นอาณาจักรพระองค์ร้างและเงียบสงัดไม่ได้จึงรีบส่งเทพเจ้าแห่งสงครามไปปลดปล่อยเทพธิดาแห่งความตายออกมาและลงโทษซิเซปัส และอีกหนึ่งที่มาเล่าว่า ครั้งหนึ่งซิเซปัสใกล้จะตาย ต้องการที่จะพิสูจน์ความรักของภรรยา เขาสั่งให้ภรรยาทิ้งศพของเขาไว้กลางลานสาธารณะ เมื่อเขาตื่นขึ้นจึงรู้สึกโกรธภรรยาที่เชื่อฟังในคำสั่ง (และกระทำการ) ที่ตรงกันข้ามกับความรักอย่างมนุษย์ทั่วไป เขาได้รับอนุญาตจากพลูโตให้กลับขึ้นมายังโลกเพื่อลงโทษภรรยา แต่ครั้นเขากลับขึ้นมาบนโลกได้ชื่นชมกับสายน้ำและแสงแดดก่อนกรวดอุ้งบนผิวคล้ำ ทำให้เขาไม่ต้องการกลับสู่ความมืดมนได้พิภพอีก เขาถูกเรียกตัวกลับหลายครั้ง ถูกเตือนและขู่เชิญแต่ไม่เป็นผลอีกหลายปีต่อมาเขาก็ยังคงชื่นชมกับความสวยงามในโลก ยังมองประกายคลื่นระยิบระยับที่โค้งอ่าว ดังนั้นเทพเจ้าจึงจำเป็นต้องมีมติให้เทพ เมอคิวรี มาจับตัวเจ้าคนอวดคตินี้ลากค้อออกไปจากความสุขของเขาและกระซากลากถูกลับลงไปบนรถที่มีก้อนหินสำหรับลงทัณฑ์เขาวางรอพร้อมอยู่แล้วนั่นเอง (พินิจ รัตนกุล, 2515, หน้า 2)

ซิเซปัสจะต้องใช้กำลังความพยายามทำสิ่งที่ไร้ความหมายตลอดชีวิต ไม่มีผู้เล่าเรื่องราวของซิเซปัสเมื่ออยู่ในนรกว่าเป็นอย่างไรนวนิยายต่างๆนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เราได้จินตนาการเติมชีวิตให้กับมันต่อไป สำหรับนวนิยายเรื่องนี้บางคนเห็นแค่เพียงภาพคนคนหนึ่งกำลังออกแรงผลักหินก้อนใหญ่ให้กลิ้งขึ้นทางชันนับร้อยร้อยครั้ง แต่กามูสกลับมีความประทับใจซิเซปัสตรงที่ว่าเขาเอาชนะตนเองได้ เขารู้ว่าการกระทำของเขานั้นไม่มีความหมายเพราะเมื่อกลิ้งหินขึ้นไปแล้วมันก็จะตกลงมาอีกแล้วเขาก็จะต้องกลิ้งอีกอย่างนี้เรื่อยไป มันดูไร้ความหมายแต่ซิเซปัสก็ไม่ได้สนใจเขาเพียงทำตามหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุดเท่านั้น กามูสกล่าวว่า “ถ้าจะว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องเศร้าก็ได้แต่ถ้าหากเราจะเปรียบคนทำงานทุกวันนี้ก็ไม่ต่างอะไรกับซิเซปัสเช่นกัน คนงานทำงานทุกวันทำงานอย่างเดียวซ้ำซากอยู่ทุกวันตลอดชีวิต และชะตาชีวิตของเขาก็ไม่ได้ปราศจากเหตุผลน้อยไปกว่าชะตาของซิเซปัสเลย” (เรื่องเดียวกัน, หน้า 3) กามูสหมายความว่าชีวิตประจำวันของคนเราที่ดิ้นรนทำงานหาเลี้ยงชีพทุกวันจะมีความหมายอะไร ในเมื่อความตายทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำมาด้วยความเหนื่อยยากไร้ความหมาย เช่นเดียวกับซิเซปัสผลักหินขึ้นภูเขาเมื่อไปถึงยอดเขาแล้วมันก็กลิ้งตกลงมาอีกนั่นเอง

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จากความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “ชะตากรรมของซิเซฟัส”

1 ธรรมชาติของมนุษย์

ในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องนี้ กามูสต้องการจะสื่อให้เห็นถึงความรู้เหตุผลของมนุษย์ว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นความจริงแล้วไร้เหตุผล และไร้สาระ เห็นได้จากการกระทำที่อยู่ในชีวิตประจำวันของเราที่ต้องทำสิ่งเดิมๆ ซ้ำไปซ้ำมาทุกวัน เปรียบเหมือนกับการกลิ้งหินก้อนใหญ่ขึ้นเขาต่างๆ ที่รู้ว่าเมื่อไปถึงยอดเขาแล้วมันก็จะตกลงมาแล้วก็ต้องทำซ้ำอีกอย่างไม่มีวันจบสิ้น

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

การดำรงอยู่ของมนุษย์ในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องนี้ กามูสเน้นในเรื่อง การทำหน้าที่ของตนเองให้เต็มที่เต็มความสามารถ มนุษย์ควรทำหน้าที่ของแต่ละคนให้ดีและสมบูรณ์ไม่ว่าหน้าที่ของแต่ละคนจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่นเดียวกับซิเซฟัสที่ทำหน้าที่กลิ้งหินขึ้นเขาอย่างนี้เรื่อยไป

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

กามูสไม่ได้พูดถึงเรื่องเป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์ในความเรียงเรื่องนี้มากนัก แต่ต้องการจะเน้นให้มนุษย์ตระหนักถึงการทำหน้าที่ของแต่ละคนในปัจจุบันให้ดีที่สุดใน

8. ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “มนุษย์ขบถ” (Le Homme Révolté 1951)

เป็นความเรียงเชิงปรัชญาที่ต่อจากความเรียงชุดแรกเรื่อง Absurd หรือ ความไร้สาระ คือ การที่คนเราตระหนักถึงสภาพของตนว่าไร้สาระ ไร้เหตุผลและไม่ยุติธรรม แต่เพื่อยืนยันการมีตัวตนของมนุษย์เอง มนุษย์จะต้องขบถ ทว่าการขบถนั้นจะต้องมีขอบเขตด้วย ความเรียงเรื่องมนุษย์ขบถนี้ กามูสเขียนขึ้นในช่วงที่ชีวิตมีความสุขจากการที่ได้ไปท่องเที่ยวยังประเทศต่างๆ และเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์จำนวนมาก รวมถึงเห็นการดำเนินชีวิตที่มีลักษณะเดิมๆ ทุกวัน เช่น ตอนเช้าตื่นนอนไปทำงาน ตอนเที่ยงกินข้าวร้านอาหารร้านเดิม ตอนบ่ายกลับไปทำงานตอนเย็นเลิกงานก่อนกลับบ้านและซื้อกับข้าวร้านเดิมที่เคยซื้ออยู่เป็นประจำ กลับบ้านนอนพรุ่งนี้ทำงานแบบเดิมไปอย่างนี้เรื่อยไปทุกวันๆ เหมือนชีวิตไม่มีอะไรที่น่าสนใจเป็นเรื่องที่ไร้สาระ

ดังนั้น กามูสจึงเขียนความเรียงในชุดเรื่องความไร้สาระของมนุษย์และมาตอบปัญหาของความไร้สาระนั้นในความเรียงเรื่องนี้คือ มนุษย์จะต้องขบถกับความไร้สาระนั้น กล่าวคือในการดำเนินชีวิตบางครั้งเราอาจสูญเสียความเป็นตัวของเราเองออกไป เช่น เราไม่ชอบดื่มเหล้าแต่เพื่อนฝูงของเราดื่มเหล้ากันหมดดังนั้นถ้าเราอยากจะเป็นเพื่อนกับเค้าหรืออยู่สังคมกับเค้าเราจะต้องไปเที่ยวและดื่มเหล้ากับเขาต่างๆ ที่เราไม่ชอบ เพื่อจะได้ทำความรู้จักกันและสนิทกัน นี้แหละคือสิ่งที่เราจะต้องขบถ เราอาจจะไม่ต้องทำในสิ่งที่เราไม่อยากทำ เราจะต้องกลับมาเป็นตัวของเราเอง เพราะการเป็นตัวของตัวเอง ทำให้เรามีความสุขมากที่สุด อย่างที่กามูสกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “มนุษย์นั้นมี

ลักษณะของความ เป็น “ขบถ” อยู่แล้วในตัว ถ้าคนแต่ละคนรู้จักแข็งข้อต่อความอยุติธรรม การ ครอบงำก็จะเกิดขึ้นและจะมีลักษณะการรวมตัวขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ” หรือบางครั้ง การที่เรา จะต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อเก็บเงินไว้ไวยามจำเป็นไม่ได้กินอาหารดีๆ บางครั้งเราก็ควรที่จะซื้อ กินอะไรที่เราอยากกินโดยไม่มองที่ราคาว่าจะแพงแค่ไหน เพราะความสุขเล็กๆน้อยๆที่เราทำนั้น ถือเป็นการให้รางวัลกับตัวเอง นี่คือความหมายของ “มนุษย์ขบถ” ที่กามูส์กล่าวไว้ในความเรียงเชิง ปรัชญาชุดนี้

แต่เราก็ต้องไม่ลืมว่าการขบถในที่นี้นั้นจะต้องเป็นขบถอย่างมีขอบเขต กล่าวคือ การ กลับมาเป็นตัวของตัวเองนั้นจะต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนจากการกระทำของเราเช่น อาจจะเปิด เพลงเสียงดังๆเพื่อความสะใจตามความชอบของตนเองจนทำให้เพื่อนบ้านหนวกหูอย่างนี้ก็ไม่ควร หรือการที่อยากจะไปที่สถานหนึ่งที่หนึ่งแต่ไม่มีใครไปเป็นเพื่อนแล้วไปบังคับเพื่อนให้ไปด้วยแต่ เขาไม่ยอมไปอย่างนี้ก็เป็น การที่ขบถอย่างไม่มีขอบเขตและถือว่าการเอาแต่ใจตนเอง การ กระทำแบบนี้ไม่ควรทำเพราะจะทำให้คนอื่นมองเราไม่ดีได้ เป็นต้น เขาสรุปไว้ตอนท้ายของความ เรียงว่า มนุษย์ทุกคนควรเป็นตัวของตัวเอง ตามใจตัวเองบ้างเพื่อความสุเล็กๆน้อยๆ แต่ต้องไม่ทำ ให้ผู้อื่นเดือดร้อนนั่นเอง

สรุปประเด็นแนวคิดเรื่องมนุษย์จาก. ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “มนุษย์ขบถ”

1 ธรรมชาติของมนุษย์

ธรรมชาติของมนุษย์ในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องนี้คือ มนุษย์นั้นไว้สาระ บางครั้งก็ลืม ความเป็นตัวของตัวเองไป เพราะต้องอยู่กับสังคมและดำเนินชีวิตในกฎระเบียบที่สังคมกำหนดไว้

2 การดำรงอยู่ของมนุษย์

การดำรงอยู่ของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดก็คือ มนุษย์จะต้องกลับมาเป็นตัวของตัวเอง มนุษย์ จะต้องขบถกับกฎเกณฑ์ต่างๆที่ทำให้มนุษย์ตั้งไว้และใช้ชีวิตในแบบของตัวเองให้มีความสุขมากที่สุด แต่การขบถนี้ต้องเป็นการขบถที่มีขอบเขตที่ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นต้องเดือดร้อนกับการ กระทำของตนเอง

3 เป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์

ในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องมนุษย์ขบถนี้ เป้าหมายของการดำรงอยู่นั้นกามูส์จะเน้นเรื่อง ที่มนุษย์ทุกคนควรกลับมาเป็นตัวของตัวเองและยอมรับความเป็นตัวเองเพราะการกลับมาเป็น ตัว ของตัวเองทำให้มนุษย์มีความสุขมากที่สุด

สรุป

จากการที่ได้ศึกษารายละเอียดของนวนิยาย บทละคร และความเรียงทางปรัชญาของกามูส รวมถึงแนวคิดเรื่องมนุษย์ในแต่ละประเด็นของแต่ละเรื่องแล้ว ทำให้เราพอเข้าใจแล้วว่า กามูส มองธรรมชาติของมนุษย์ว่าไร้สาระ ไม่มีเหตุผล แต่ความไร้สสารนั้นก็เพียงจุดเริ่มต้นที่มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตให้มีคุณค่าและความหมาย มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตอยู่กับปัจจุบันทำหน้าที่ของตนเอง ให้ดีที่สุดและรับผิดชอบกับการกระทำของตนเอง รวมถึงเป้าหมายของมนุษย์นั้นจะต้องมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและมีเสรีภาพ และมีความสามัคคีกับคนในสังคม

แม้ว่าผลงานทางวรรณกรรมของกามูสบางเล่มจะเขียนก่อนแล้วตีพิมพ์ในช่วงหลังแต่กามูสก็ได้ยืนยันถึงความคิดของเขาเป็นอย่างดี แม้ว่าจะมีนักวิจารณ์หลายคนที่ออกมากล่าวถึงงานเขียนของกามูสในช่วงแรกว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสิ้นหวังท้อแท้ และจบลงด้วยความตาย แต่กามูสก็ได้ทำให้เรารู้ว่าแท้ที่จริงความไร้สสารของมนุษย์นั้นเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของชีวิตเท่านั้น เพราะกามูสเชื่อในคุณค่าของมนุษย์แต่ละคนว่าสามารถดำเนินชีวิตให้มีคุณค่าและสร้างความหมายให้ชีวิตของแต่ละคนได้นั่นเอง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องมนุษย์ในทัศนะของอัลแบร์ กามูส์

ในส่วนนี้จะเป็นการแสดงให้เห็นภาพรวมในประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. ธรรมชาติของมนุษย์

กามูส์เป็นหนึ่งในนักปรัชญากลุ่มอัตถิภาวนิยม ซึ่งนักปรัชญากลุ่มนี้ได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติของมนุษย์ในประเด็นที่ว่า “ความมีอยู่” มาก่อน “สารัตถะ” (Existence precede essence) กล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีอยู่ ถือกำเนิดขึ้นมาก่อน ถึงจะมีสารัตถะหรือเนื้อหา ความเป็นตัวเราขึ้นมาภายหลัง เพราะมนุษย์เราเป็นผู้สร้างเนื้อหาและความหมายให้กับตัวเอง แนวความคิดนี้จะตรงกันข้ามกับแนวคิดจิตนิยมที่เห็นว่า เราทุกคนล้วนมีสารัตถะหรือ แก่นความเป็นตัวเราอยู่ก่อนที่จะมีความเป็นตัวเราหรือร่างกายเราเกิดขึ้น หรือสารัตถะมาก่อนการมีอยู่ของเรา ซึ่งนักปรัชญากลุ่มอัตถิภาวนิยมไม่ได้คิดเช่นนั้นเพราะความคิดเช่นนั้นจะทำให้มนุษย์ไม่มีอิสระในการที่จะเลือกสารัตถะเป็นของตัวเอง

ธรรมชาติของมนุษย์ในความคิดของกามูส์มองว่ามนุษย์ มีทั้งความมีอยู่และเป็นอยู่ กามูส์ได้นำเสนอปรัชญาที่กล่าวถึงความไร้สาระของชีวิตว่า ชีวิตมนุษย์นั้นโดยเนื้อแท้แล้วไร้แก่นสาร มีแต่ความตายรออยู่เป็นจุดหมายที่แน่นอน อย่างไรก็ตามเขายังมีความเห็นว่าการใช้ชีวิตคือการไม่ยอมจำนนปล่อยให้ตัวเองท้อแท้และหมดหวัง เพราะถ้าทำเช่นนั้นจะทำให้ชีวิตไร้ความหมาย มนุษย์ก็จะไม่ทำอะไรเลยเพราะหมดหวังรอให้ความตายมาหา ดังนั้น “ความไร้สาระ” จึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตเพื่อที่มนุษย์จะได้ไม่ล้มภาวะที่เป็นจริงของตนเองเท่านั้น ยกตัวอย่างความเรียงเรื่อง “ซิเซฟัส” เป็นเรื่องราวของซิเซฟัสที่ถูกเทพเจ้าลงโทษให้เข็นก้อนหินขึ้นภูเขาค้างแล้วครั้งแล้ว เพื่อว่าเมื่อเข็นไปถึงยอดภูเขาแล้วหินก้อนนั้นก็จะต้องตกลงมาที่เขิงเขา รอให้ซิเซฟัสลงมาแล้วเข็นอีก ซิเซฟัสเองก็รู้ว่าถึงเข็นไปอย่างไรหินก็ต้องตกลงมาอีกแล้วก็ต้องเข็นใหม่แบบนี้ไม่จบสิ้น เป็นความไร้สาระของชีวิตเขา แต่เขาก็ทำหน้าที่ของตัวเองไปโดยไม่ย่อท้อหรือยอมจำนนกับชีวิตของเขา เป็นต้น

กามูส์ให้บทสรุปทัศนะที่เขาตีต่อมนุษย์ไว้ว่า “ในตัวมนุษย์นั้นมีสิ่งที่ควรแก่การยกย่องชื่นชม มากกว่าที่จะดูแคลนมากนัก” เมื่อตอนที่กามูส์เสนอปรัชญาว่าด้วยความไร้สาระนั้น เขาถูกโจมตีอย่างหนักจากนักวิจารณ์ว่าเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย, ไม่มีทางออก ซึ่งความจริงแล้วกามูส์ไม่ได้ต้องการให้หมายความเช่นนั้น กามูส์กล่าวว่า “ผมมองโลกในแง่ร้ายเมื่อคิดถึงสภาพความเป็นจริงของมนุษย์ แต่ผมมีความหวังอย่างยิ่งในตัวของคนมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคนสามารถที่จะพัฒนาตนเองและไม่ยอมจำนนกับความไร้สาระแต่กลับเห็นเป็นแค่การเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตเท่านั้น ดังนั้นผมจึงมีความหวังว่ามนุษย์ทุกคนสามารถที่จะดำเนินชีวิตให้มีความสุขได้” (อัลแบร์ กามูส์,

2536, หน้า 25) นั้นหมายความว่า ในขณะที่กามุสพยายามชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกระงของชีวิต อันเป็น
 เงื่อนไขของการดำรงชีวิต กามุสก็ไม่ว่ายท้อแท้หมดหวัง เพราะเขามองเห็นลักษณะบางประการที่ดี
 ของมนุษย์ เช่น การต่อต้านเมื่อถูกกดขี่ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเมื่อทุกข์ยาก และความคิด
 สร้างสรรค์

เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของกามุส ผู้เขียนจึงนำเสนอ
 ออกมาเป็นสามประเด็นได้แก่

- 1.1 ความไม่มีอยู่ของพระเจ้า
- 1.2 ความรู้สึกระง
- 1.3 สาระดลที่แท้จริงของมนุษย์

1.1 ความไม่มีอยู่ของพระเจ้า

การที่กามุสเกิดและเติบโตมาในสังคมที่มีแต่ความโหดร้าย ความจน เกิดมาในยุคของ
 สงคราม ทำให้เขาเชื่อเสมอว่าโลกนี้ไม่มีความยุติธรรม และเป็นโลกแห่งความรู้สึกระง กามุสไม่เชื่อ
 ว่าพระเจ้า และความจริงที่อยู่เบื้องหลังมนุษย์ว่ามีอยู่จริง เพราะตัวเราเองเป็นผู้ที่สร้างความรู้สึกระงและ
 เป็นอยู่ให้แก่ตัวเอง พระเจ้าหรืออำนาจต่างๆหาได้มามอบให้หรือสร้างให้แก่เราไม่

ด้วยเหตุผลที่ว่าถ้าพระเจ้ามีอยู่จริง ทำไมความโหดร้ายถึงยังมีอยู่ เพราะถ้าพระเจ้ามีอยู่จริง
 ความโหดร้ายจะไม่เกิดขึ้น และถ้าพระเจ้ามืออทธิฤทธิ์มากมายจริงๆ พระองค์ก็ทรงไรรายมากที่
 ปลอ่ยให้มนุษย์เดือดร้อน และถ้าฝ่ายเทวนิยม หรือกลุ่มจิตนิยมจะอ้างว่า การที่พระองค์ทรงทำเช่นนี้
 ก็เนื่องมาจากว่าต้องการที่จะทดสอบความศรัทธาและเพื่อความสุขของมนุษย์เอง กามุสได้ถาม
 กลับไปว่า แล้วถ้าพระองค์จะสร้างโลกมาให้ไม่สมบูรณ์เช่นนี้พระองค์ก็ไม่น่าจะสร้างมาเสียเลย
 ดีกว่า เพราะมันไม่สมกับความมืออทธิฤทธิ์ของพระองค์และมันก็โหดร้ายกับมนุษย์มากเกินไป

ยกตัวอย่างในบทละครเรื่อง “ความเข้าใจผิด” เป็นตอนที่แม่รู้ความจริงว่าได้ฆ่าลูกชาย
 ตัวเองตายเพราะจำไม่ได้ จึงตัดสินใจตายตามลูกชายไป เหลือไว้แต่ลูกสาวคนเล็กชื่อ “มาร์ธา” ที่อยู่
 กับแม่มาตลอด มาร์ธาเองก็ทนไม่ได้ที่แม่จะตายตามพี่ชายของตนไป ประกอบกับความโกรธที่แม่
 ไม่เลือกที่จะอยู่กับตนเอง เพราะว่าตนอยู่ในเมืองที่ไม่มีทะเลไม่มีแสงแดด ชีวิตไม่เคยมีสีสัน ต่างกับ
 พี่ชายที่ทิ้งแม่และน้องสาวไปอยู่ในเมืองที่ดีมีทุกอย่างเพียบพร้อมแล้ว เธอจึงตัดสินใจจะฆ่าตัวตาย
 และก่อนตายเธอก็ได้รำพึงว่า

“ในเมื่อฉันไม่ได้เป็นที่รักก็ขอให้แม่ตายเสียเถิด ขอให้ประตูปิดขังฉันไว้ ปลอ่ยฉันไว้ให้
 อยู่กับความ โกรธแค้นของตนเอง เพราะว่าก่อนที่จะตาย ฉันจะไม่มีวันร้องขอความเวทนาปราณีจาก

สวรรค์ที่นั่น แดนที่มนุษย์สามารถหนีพ้นเป็นอิสระ สามารถเนบร่าตนเองเข้ากับอีกร่างหนึ่งและ
 ม้วนตัวไปกลับเกลียวคลื่นได้ ในดินแดนที่มีท้องทะเลเป็นประกาย พระเจ้าไม่อาจมาเยี่ยมกรายได้
 แต่ที่นี้ซึ่งสายดาหุดแลดูทุกแง่มุม ทิวทัศน์แผ่นดินจึงถูกลิขิตไว้ว่าทุกดวงหน้าจะต้องเงยขึ้นร่ำร้องขอ
 ความปรานี โอ้อันเกลียดโลกนี้ โลกซึ่งมนุษย์เราถูกลดลงไปให้เป็นทาสของพระเจ้า แต่ฉันผู้ซึ่ง
 ได้รับความยุติธรรม พระเจ้าไม่มีหอรอก ตลอดชีวิตของฉันไม่เคยได้รับสิ่งที่ยุติธรรมเลยสักครั้ง”
 (อัลเบิร์ต กามูส์, 2536, หน้า 69)

ดังนั้นในความคิดของกามูส์แล้วพระเจ้าจึงไม่มีจริงแต่อย่างไรเพราะพระเจ้าไม่ได้ช่วยให้
 มนุษย์ทุกคนสมหวัง แต่ถึงแม้ว่าพระเจ้าจะมีจริงก็ตามแต่พระเจ้าก็ไม่ได้ให้ชีวิตของมนุษย์ดีขึ้นแต่
 ใดๆ เป็นต้น

อีกตัวอย่างหนึ่งในเรื่องนี้คือตอนที่ มาเรีย นางเอกของเรื่องรักสามีมาก (ฌอง ลูกชายที่ถูก
 แม่ตัวเองฆ่าเพราะจำลูกตัวเองไม่ได้) แต่เธอเป็นต้นเหตุให้สามีของเธอตายโดยบังเอิญ ทุกคนเข้าใจ
 ผิดว่าเธอเป็นผู้ฆ่าสามี ไม่มีใครคิดจะช่วยเธอ เธอจึงร้องตะโกนกับพระเจ้าว่า “ข้าแต่พระเจ้า ข้า
 พระองค์ไม่สามารถอยู่ในทะเลทรายเช่นนี้ต่อไป ข้าจึงใคร่ขอร้องกับพระองค์โดยตรง ข้าจะพูดกับ
 พระองค์ผู้เดียวเท่านั้น (หล่อนคุกเข่า) ข้าพระเจ้าจะขอมอบความไว้วางใจแก่พระองค์ โปรด
 ช่วยเหลือข้าพเจ้าด้วยเถิด” แต่ทันใดนั้นก็มิเสียงตอบกลับมาจากคนใช้ในบ้านเปิดประตูเข้ามาและ
 ถามมาเรียว่า “คุณเรียกกระผมหรือครับ” มาเรียตอบว่า “โอ้อันไม่ทราบหอรอก แต่จงช่วยฉัน เพราะ
 ฉันต้องการเหลือเกินให้คนช่วย โปรดเมตตาปรานีช่วยฉันด้วยเถิด แต่ผู้ชายคนนั้นกลับบอกว่า “ผม
 ช่วยอะไรไม่ได้” เสียงนั้นเป็นสัญลักษณ์ของชะตากรรม หรือเป็นตัวแทนของพระเจ้าในแบบของ
 กามูส์ที่สะท้อนว่าพระเจ้าไม่ได้ช่วยอะไรเราได้หอรอก ดังนั้นมนุษย์จึงจะต้องสู้กับชะตากรรมตัวเอง
 ด้วยตัวเอง และควรที่จะกล้าเผชิญหน้ากับสิ่งที่เกิดขึ้นนั่นเอง (เรื่องเดียวกัน, หน้า 78)

จากนวนิยายเรื่อง “คนนอก” กามูส์ก็ได้พูดถึงความไม่เชื่อในพระเจ้าของเมอโซไว้ในว
 นิยายเรื่องนี้ไว้เช่นกัน เช่นในตอนที่เมอโซถูกขังและกำลังจะถูกตัดสินประหารชีวิตเขาก็ปฏิเสธที่
 จะพบกับนักบวชครั้งแล้วครั้งเล่า มีอยู่ตอนที่เมอโซได้พบกับนักบวชตอนที่เขามาหาเมอโซ
 แล้วถามถึงการปฏิเสธที่จะพบกับนักบวชว่า

“ทำไมนะ ทำไมคุณจึงปฏิเสธการมาเยี่ยมของพ่อ ฉันตอบไปว่าเพราะไม่มีความเชื่อเรื่อง
 พระเจ้า เขาอยากทราบว่าฉันแน่ใจเพียงไร ฉันบอกว่า “ฉันไม่ต้องการให้ใครมาช่วย” ...การที่เขา
 ถามฉันว่าฉันนั้นมีความคิดเกี่ยวกับโลกหน้าอย่างไรบ้าง ฉันจึงตะโกนบอกเขาว่า “ชีวิตฉันสามารถ
 ระลึกถึงชีวิตในปัจจุบันได้” และฉันก็บอกกับเขาว่าฉันไม่ต้องการที่จะพูดกับเขาแล้ว เขาพยายามจะ
 พูดเรื่องพระเจ้ากับฉันอีกแต่ฉันเดินไปหาเขาและพยายามจะอธิบายให้เขาฟังว่าเวลาของฉันเหลือ

น้อยเต็มที่แล้วและฉันไม่อยากเสียมัน ไปให้กับการพูดถึงพระเจ้า” หรือ การที่นักบวชคามเมโอโซว่า “ทำไมจึงเรียกเขาอยู่ตลอดเวลาว่า “คุณ” และไม่เคยเรียกว่า “พ่อเลย” สิ่งนั้นทำให้ฉันโกรธงุ่นง่าน ฉันก็เลยตอบเขาไปว่า ก็เพราะเขาไม่ใช่พ่อฉันนะสิ เขาเป็นพ่อคนอื่น” (อัลแบร์ กามูส์, 2540, หน้า 172)

นี่ก็แสดงให้เห็นว่า นอกจากกามูส์จะปฏิเสธความเชื่อเรื่องพระเจ้าแล้วกามูส์ยังต้องการให้เราสนใจกับชีวิตในปัจจุบันมากกว่าชีวิตในโลกหน้านั้นเอง

จากนวนิยายเรื่อง “กาพิบัติ” กามูส์ก็ได้สอดแทรกแนวคิดที่ปฏิเสธพระเจ้าไว้ตอนหนึ่งเช่นกันก็คือ ตอนขณะที่คนทั้งเมืองเกิดความหวาดกลัวเรื่องโรคระบาด และบาทหลวงก็ออกมาบอกว่า การที่โรคระบาดคร่าชีวิตของชาวเมืองโอรีองไปเป็นจำนวนมาก ก็เพราะพวกเขาทำบาปเอาไว้มาก จึงได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงจากพระเจ้า บาทหลวงได้เทศน์สั่งสอนว่า ทุกคนควรจะสวดมนต์และรู้จักสำนึกผิด แต่เมื่อเห็นเด็กบริสุทธิ์ต้องตายลง บาทหลวงเริ่มไม่แน่ใจในความเชื่อของตนเองว่าถูกต้องหรือไม่เพราะเด็กเป็นผู้บริสุทธิ์ เมื่อการสวดมนต์ไม่สามารถช่วยให้ชาวเมืองโอรีองรอดพ้นจากความตายได้ ความศรัทธาในตัวพระเจ้าจึงลดน้อยลง เป็นต้น

จากนวนิยายเรื่อง “มนุษย์สองหน้า” ตอนที่ ฌอง บาบติสท์ กลาม็องซ็องกล่าวกับเพื่อนร่วมสนทนาตอนหนึ่งว่า “คุณเห็นด้วยไหมว่าศาสนาเราไม่จำเป็นที่จะต้องมีพระเจ้าไว้สำหรับลงโทษมนุษย์เรา ซึ่งรวมทั้งผมและคุณ เราสามารถจัดการกันเองได้เพียงพออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีพระเจ้า เพราะท่านเองก็รู้ตัวเองว่ามีได้บริสุทธิ์ไปทุกกระทง คุณถามว่าแล้วพระเจ้าจะช่วยอะไร ในความคิดของผมพระเจ้าควรจะช่วยประกันความบริสุทธิ์ของเรา และศาสนาก็ควรเป็นโครงการชักฟอกขนาดใหญ่เพื่อให้เราได้สารภาพบาปและทำให้เราบริสุทธิ์” (อัลแบร์ กามูส์, 2535, หน้า 82)

ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่ากามูส์เชื่อว่าไม่มีพระเจ้าเพราะถ้าหากว่าพระเจ้ามีจริงมนุษย์เราคงไม่มีความวุ่นวายและไร้สาระถึงเพียงนี้ มนุษย์คงไม่ต้องวุ่นวายจากภัยสงคราม ไม่ต้องหลบหนีหรือยากจน หรือถ้าพระเจ้ามีจริงก็อาจจะไม่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของเราเพราะว่ามนุษย์สามารถจัดการสิ่งต่างๆด้วยตัวเองได้นั่นเอง

1.2 ความไร้สาระ

ความไร้สาระ คือ สภาวะที่อยู่ตรงข้ามกับเหตุผล เป็นภาวะไม่มีความหมาย หรือเป็นภาวะที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด, คาดเดาไม่ได้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสภาพไร้ความหมาย (Meaningless) ปราศจากโครงสร้างที่แน่นอน เป็นต้น

นักปรัชญาอรรถิภาวนิยมมีแนวคิดเรื่อง ความไร้สาระเช่นเดียวกับกามูส เขาต้องการชี้ให้เห็นถึงสภาวะการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งว่าไม่จีรังยั่งยืน เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจนหาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ ในขณะที่มนุษย์กลับใช้ถ้อยคำจากความเคยชินมาสมมุติและตั้งกฎเกณฑ์ให้มันมีตัวตนที่แน่นอน หรือกล่าวอีกแง่หนึ่งว่า โลกเป็นไปด้วยตัวมันเองในขณะที่ความคิดของมนุษย์พยายามไปจัดระบบให้มันชัดเจนและสามารถอธิบายได้ ซึ่งในบางครั้งมนุษย์เองกลับพบว่าการกระทำของเขาไม่สำเร็จเพราะชีวิตหรือโลก ซับซ้อนไม่เป็นระเบียบ หาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ ไม่มีจุดประสงค์ในการดำรงอยู่ (อรรถิสิทธิ์ เมืองอินทร์, 2543, หน้า 32)

นอกจากความเห็นของนักปรัชญาท่านอื่นๆที่มีต่อแนวคิดเรื่องความไร้สาระแล้ว กามูสถูกจัดว่ามีแนวความคิดเรื่องนี้เด่นชัดที่สุด จนได้รับการขนานนามว่าเป็นบิดาว่าด้วย “ความไร้สาระ” เราสามารถเห็นแนวคิดเรื่องความไร้สาระได้ในงานวรรณกรรมของกามูสได้อย่างมากมาย เช่น ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “ความไร้สาระ” กามูสได้อาศัยตัวละครแสดงให้เห็นภาพการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในชีวิตประจำวันเริ่มตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้า ขึ้นรถเมล์ประจำทางไปทำงานอยู่ในโรงงานหรือห้องปฏิบัติการ 4 ชั่วโมง รับประทานอาหารเช้า กลับเข้าทำงาน ขึ้นรถเมล์กลับบ้าน รับประทานอาหารเช้าแล้วเข้าห้อง วนเวียนอยู่เช่นนี้นับตั้งแต่วันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์และเสาร์เรื่อยไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การดำเนินชีวิตประจำวันของเราก็เช่นเดียวกับซิเซฟัส เทพองค์หนึ่งในตำนานกรีกโบราณที่ปรากฏในความเรียงเรื่อง “ชะตากรรมของซิเซฟัส” ผู้ถูกลงโทษให้เข็นก้อนหินขึ้นไปบนยอดเขาเมื่อเข็นถึงยอดเขาเมื่อใด ก้อนหินนั้นจะตกลงมาใหม่และซิเซฟัสก็ต้องลงมาเข็นมันขึ้นไปอีกวนเวียนเช่นนี้เรื่อยไปไม่มีวันจบสิ้น นับเป็นงานที่ไร้ความหมายและเป็นบทลงโทษที่รุนแรงที่สุดของพระเจ้า หรือจากเรื่อง “คนนอก” ที่เมอโซ แก้ออกกล่าวหาว่าฆ่าคนตายเนื่องจากแค้นของแสงอาทิตย์ทำให้ศาลและคณะลูกขุนวินิจฉัยว่า เป็นสิ่งไร้สาระซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมอโซไม่มีวิญญาณ ไม่มีสิ่งที่เป็นตัวมนุษย์ เมอโซเฝ้ามองการตัดสินประหนึ่งว่าผู้ที่กำลังถูกตัดสินนั้นมิใช่ตัวเอง เพราะเห็นถึงความไร้สาระไม่มีเหตุผลในสิ่งที่กำลังถูกกล่าวหา เช่น “เขาพูดว่าฉันไม่มีวิญญาณ ไม่มีสิ่งที่เป็นตัวมนุษย์ ไม่มีหลักศีลธรรมจรรยา อันเป็นสิ่งที่ยึดถือทางด้านจิตใจของมนุษย์เรา แม้แต่ข้อเดียวที่จะเข้าถึงตัวฉันเลย...” หรือการที่เมอโซกล่าวถึงความไร้สาระของโชคชะตาว่า “โชคชะตาของฉันถูกกำหนดโดยไม่มีใครถามความคิดเห็นของฉันเลย...” (สิริจิตต์ ปันเงิน, 2542, หน้า 65) ซึ่งก็คือสภาวะของความขัดแย้งรูปแบบหนึ่งของชีวิต เป็นความอยุติธรรมที่ทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์สิ้นสุดลงด้วยความไร้สาระของชีวิต

จากตัวอย่างข้างต้นเราจะเห็นได้ว่า บางครั้งในชีวิตของมนุษย์ทำอะไรโดยไม่มีเหตุผลและถือว่าเป็นสิ่งไร้สาระ การที่ ซิเซฟัสต้องกลิ้งหินขึ้นภูเขาซ้ำไปซ้ำมาทั้งๆที่รู้ว่าเดี๋ยวมันก็หล่นลง

มาเหมือนเดิม การกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุผลว่าทำไม หรือ การที่เมอไซท์กล่าวถึงโชคชะตาที่เขาไม่ได้ตัดสินใจด้วยตัวเอง ก็เป็นความไม่ยุติธรรมต่อเขาเพราะการเลือกที่จะทำสิ่งใดของมนุษย์แต่ละคนนั้นมนุษย์ควรที่จะมีสิทธิ์ที่จะเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง แต่เมอไซท์กลับโดนคนอื่นตัดสินแทนตัวเองซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีความยุติธรรมและถือว่าเป็นเรื่องที่ไร้สาระมาก เป็นต้น

ตัวอย่างจากเรื่อง “ความเข้าใจผิด” ความไร้สาระของเรื่องนี้อยู่ตรงที่ ทำไมผู้เป็นแม่ที่ให้กำเนิดลูกชายของตนเองถึงจะจำลูกชายของตนเองไม่ได้ ในความเป็นจริงแล้วน้อยคนนักที่จะจำลูกชายของตนเองไม่ได้ แล้วยังลงมือฆ่าลูกชายด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่รู้ว่าเป็นลูกของตนเอง นอกจากนี้ผู้เป็นลูกชายทำไมถึงไม่บอกความจริงกับแม่ทั้งๆที่ต้องการที่จะมาหาและมารับไปอยู่ด้วยแท้ๆ แต่กลับทำเป็นนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ หรือแม่กระทั่ง “มารธา” ผู้ที่เป็นน้องสาวก็เสียใจกับการที่แม่ไม่เลือกที่จะอยู่กับตนเองจึงฆ่าตัวตายตาม นี่ถือเป็นความที่ไร้สาระของมนุษย์ที่แสดงออกมาในเรื่อง “ความเข้าใจผิด” ได้อย่างชัดเจนมาก เป็นต้น

กามูสต้องการชี้ให้เห็นว่าวิถีชีวิตของคนในสังคมมีแต่ความอยุติธรรมและความจำเจ ซ้ำซากไร้จุดหมาย ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วไร้แก่นสาร แต่อย่างไรก็ตาม กามูสก็ได้กล่าวว่า ความไร้สาระเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเสาะแสวงหาความหมายของชีวิต และวิถีทางที่จะดำเนินชีวิตให้มีความหมายและมีคุณค่า มนุษย์จะต้องตระหนักให้รู้ถึงสภาพความเป็นจริงของตนเองเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าเมื่อมนุษย์รู้ว่าชีวิตนั้นไร้สาระแล้วก็จะไม่มีกำลังใจที่จะทำอะไรและดำเนินชีวิตด้วยความสิ้นหวัง ความไร้สาระเป็นเพียงจุดเริ่มต้น ที่จะทำให้เรามีชีวิตอยู่ต่อไปโดยไม่ลืมสภาพที่เป็นจริงของตนเอง ทำให้เรารู้ถึงสภาพความเป็นจริงที่เราจะรู้จักตัวเองเท่านั้น มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตให้มีความสุขและมีเสรีภาพเพื่อให้ใช้ชีวิตได้คุ้มค่าที่สุดที่ตนเอง

1.3 สาระที่แท้จริงของมนุษย์

สภาวะที่แท้จริงของมนุษย์คือ สภาวะที่ไม่มีสาระที่แน่นอน (Absurdity, Meaningless) เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา และความมีอยู่ของมนุษย์ที่ไม่มีรูปแบบที่แท้จริง (Non form, Non style) กล่าวคือ สภาพร่างกายเราก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ร่างกายในวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ก็ไม่ได้มีสภาพที่เหมือนเดิม เมื่อก่อนไว้ผมยาวตอนนี้ไว้ผมสั้น เมื่อก่อนผิวดำตอนนี้ผิวขาว เป็นต้น ดังนั้นจึงมีสภาวะของสาระที่ไม่นั่นอน รวมถึงความมีอยู่ของมนุษย์ก็เปลี่ยนแปลงไปตาม ความรู้สึก ความต้องการต่างๆ เช่น ก่อนเคยชอบเล่นกีฬาว่ายน้ำ ตอนนี้ก็กลายเป็นไม่ชอบแล้วแต่กลายเป็นชอบกีฬาฟุตบอลแทน เป็นต้น ดังนั้นสาระที่แท้จริงแบบตายตัวของมนุษย์จึงไม่มี เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่สร้างสาระนั้นด้วยตัวของมนุษย์เองและสามารถเปลี่ยนแปลงได้

มนุษย์ทุกคนย่อมมีความเป็นตัวของตัวเอง มีสารัตถะที่แตกต่างกันออกไป และจะมีใครมาแทนใครไม่ได้เพราะทุกคนได้สร้างสารัตถะนั้นด้วยตัวของตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น นวนิยายเรื่อง “คนนอก” ตอนที่มารีถามเมอโซว่า อยากแต่งงานกับเธอไหม คำตอบของเมอโซก็คือ เฉยๆ จะแต่งงานก็ได้ มารีจึงอยากรู้ต่อว่า แล้วเขารักเธอไหม เมอโซได้แต่ตอบว่า ความรักนั้นไม่ได้มีความหมายอะไรเลย เมื่อคนบอกว่า มารี คือเมียเก็บของเมอโซ แต่สำหรับเมอโซแล้ว มารีก็คือ “มารี” เป็นนิยามที่ดีที่สุด เพราะมารีก็คือมารี มีความเป็นมารีอยู่ในตัวเธอเองซึ่งจะให้ใครมาแทนเธอและเธอจะไปแทนใครไม่ได้นั่นเอง

นอกจากนี้ มนุษย์เรานั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตคือ การมีเสรีภาพ เพราะทำให้มนุษย์สามารถมีอยู่อย่างมีคุณค่าและมีความสุข พระเจ้าหรือธรรมชาติมิได้ประทานความสุขมาให้เราแต่ความสุขเกิดจากความร่วมมือระหว่างมนุษย์ช่วยกันสร้างขึ้น เพื่อมิตรภาพระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และเพื่อตัวมนุษย์แต่ละคนด้วย นอกจากนี้การมีเสรีภาพก็ไม่ได้หมายความว่าทำอะไรก็ได้ตามใจชอบแต่มนุษย์จะต้องรักษาและเคารพเสรีภาพของผู้อื่นด้วย ดังนั้นการมีเสรีภาพและการมีสร้างความสุขให้ชีวิตอย่างมีคุณค่านั้น มนุษย์จะต้องเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นด้วย

ยกตัวอย่าง มนุษย์กับความสุขในงานวรรณกรรมของกามูส จากเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” ซาเกรอส์ เป็นหนุ่มพิการชาชาติที่หาเงินมาได้มากมายแต่ไม่อาจแสวงหาความสุขจากชีวิตได้ด้วยสภาพร่างกาย ส่วนเมร์โซผู้ที่มาซาเกรอส์ก็เข้าใจความสุขในตอนแรกว่า ความสุขคือ การที่เราได้เป็นเจ้าของและครอบครองสิ่งที่เราต้องการ โดยที่มิได้คำนึงถึงผลที่จะตามมาจากการกระทำของตนเองที่ไปทำลายสัมพันธ์ภาพกับคนอื่นซึ่งเคยเป็นเพื่อนกันมา แต่ความสุขแบบนี้ไม่ใช่ความสุขที่จริงจังยั่งยืนเพราะเป็นความสุขที่ได้มาบนความทุกข์ของผู้อื่น เมื่อเขาป่วยและได้อยู่ตามลำพังกับธรรมชาติ เขาได้เข้าใจแล้วว่า ความสุขนั้นอยู่ในวิถีมนุษย์ และความไม่มีที่สิ้นสุดก็มีอยู่ทุกวัน ความสุขที่แท้จริงคือความสุขภายในจิตใจของตนเองเมื่อเข้าใจถึงสภาวะของชีวิตที่แท้จริงและแสดงความกล้าออกมาเผชิญกับความจริงของชีวิตที่ไม่แน่นอน รวมถึงยอมรับสภาพของตนที่กำลังสิ้นสุดลงด้วยลมหายใจที่เป็นอิสระปราศจากความกลัวตาย ดังที่กามูสได้เขียนถึงเมร์โซไว้ตอนท้ายของ ความตายอันแสนสุขว่า

“เขาได้เล่นบทบาทของตนอย่างครบครัน ได้ทำหน้าที่ประการเดียวของมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบ นั่นคือการได้มีความสุข ถึงแม้ว่ามันจะไม่ได้มากมายอะไรนักและเนิ่นนานสักเท่าใดก็ตาม แต่กาลเวลาทำให้มีความสำคัญประการใดไม่ สำหรับเมร์โซแล้วจะตายในวันพรุ่งนี้ หรืออีกยี่สิบปีข้างหน้า ถ้ามนุษย์คนหนึ่งตระหนักว่า ตนได้ใช้ชีวิตอย่างเต็มที่และรู้จักแล้วว่าความสุขสำหรับตนก็คือ ความสุขที่มีอยู่รำไปและไม่เปลี่ยนแปลง ” (อัลแบร์ กามูส, 2549, หน้า 195)

จากเรื่อง “ความเข้าใจผิด” ในบทสนทนาที่มาร์ธากล่าวถึงความสุขที่เธอฝันกับแม่ก่อนที่จะได้มาพบว่า “เราจะได้พบความสุขกัน โดยไปจากดินแดนที่ปราศจากขอบฟ้านี้ โรงแรมนี้ เมืองซึ่งเปียกชื้นและไปด้วยฝนและเรากลุ่มที่ที่แสนจะหดหู่มืดครึ้มนี้ ในที่สุดจะได้เห็นทะเลอยู่ตรงหน้า ดังที่ฉันฝันไว้ เมื่อนั้นแหละแม่จะได้เห็นฉันหัวเราะ แต่เราต้องมีเงินมากๆ เพื่อดำรงชีวิตอย่างเป็นอิสระที่นั่น ฉะนั้นเราต้องไม่กลัวคำครหาใดๆทั้งสิ้น เราต้องเอาใจใส่คนที่มาพักที่เขารวยพอไหม อิศราภาพของฉันท้อจะขึ้นอยู่กับเขาก็ได้” (อัลแบร์ กามูส์, 2536, หน้า 19) แต่การได้มาซึ่งความสุขของมาร์ธาจะต้องแลกด้วยชีวิตของตัวเองเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขภายนอกเท่านั้น เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วการที่เราจะมีความสุขได้นั้นอีกหนึ่งวิธีที่กามูส์ได้เสนอไว้ ในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง “มนุษย์ขบถ” ว่า มนุษย์จะต้องขบถ กล่าวคือการที่คนเราตระหนักถึงสภาพของตนว่าไร้สาระ ไร้เหตุผลและไม่ยุติธรรม แต่เพื่อยืนยันการมีตัวตนของมนุษย์เอง มนุษย์จะต้องขบถ ทว่าการขบถนั้นจะต้องมีขอบเขตด้วย การดำเนินชีวิตในทุกวันนี้ของมนุษย์เรานั้นบางครั้งมนุษย์อาจจะต้องสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไปเพื่ออะไรบางอย่าง ดังนั้นการขบถคือการกลับมาเป็นตัวของตัวเอง เพราะการเป็นตัวของตัวเอง ทำให้เรามีความสุขมากที่สุด

กามูส์เสนอให้เห็นว่า ความไร้สาระของชีวิตเป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่างๆ แท้ที่จริงแล้วมนุษย์ทุกคนต้องการความสุข เป็นที่มาของการค้นหาสาระดีของชีวิต สำหรับกามูส์ ความสุขต้องเกิดจากตัวเอง ไม่ใช่ความสุขที่เกิดจากการสร้างสรรค์จากผู้อื่น ความสุขที่แท้จริงคือความสุขทางใจที่สามารถเข้าใจชีวิตและธรรมชาติรวมถึงสามารถดำรงชีวิตโดยที่ไม่ตกเป็นทาสของตนเองและไม่ฝืนความเป็นตัวของตัวเองนั่นเอง

2. การดำรงอยู่ของมนุษย์

จากการที่เราได้ทราบถึงแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ว่าชีวิตมนุษย์นั้นโดยเนื้อแท้แล้วไร้แก่นสาร ไม่มีเหตุผล หากความแน่นอนไม่ได้และไม่มีรูปแบบที่แท้จริง เพราะมนุษย์แต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป มนุษย์แต่ละคนสามารถที่จะเลือกสาระดีที่เป็นตนเอง หรือสิ่งที่ตนเองชอบและถนัดได้ ยกตัวอย่างเช่น บางคนชอบอยู่คนเดียว กิจกรรมที่ทำก็มักจะเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้คนเดียว เช่น อ่านหนังสือ ฟังเพลงอยู่บ้าน แต่บางคนชอบเข้าสังคม ก็จะชอบกิจกรรมที่ได้เจอผู้คน เช่น งานเลี้ยงฉลองวันเกิด การเที่ยวแบบเป็นคณะทัวร์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละคนก็จะมีธรรมชาติของชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการดำรงอยู่ของมนุษย์ในทัศนะของกามูส์นั้น มนุษย์จะต้องอยู่กับปัจจุบัน

มนุษย์ที่ดีคือ จะต้องอยู่กับปัจจุบัน เข้าใจสภาพที่เป็นจริงทุกขณะ กามูส์กล่าวว่า “ปัญหาเรื่องชีวิตที่เป็นนิรันดร์เป็นเรื่องไร้สาระ จริงอยู่ เราสนใจชะตากรรมของเรา แต่จะต้องเป็นชะตา

กรรมในปัจจุบันไม่ใช่อนาคต” (Albert Camus, 1962, หน้า 51) มนุษย์ควรที่สนใจในสิ่งเฉพาะหน้า เพราะสิ่งเฉพาะหน้านั้นมีคุณค่าในการขบคิดมากกว่าเรื่อง โลกหน้า และชีวิตนี้เท่านั้นที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง การสนใจในสิ่งเฉพาะหน้านี้ทำให้มนุษย์เราพบปัญหาที่เป็นปัญหาจริงๆ และมีความพร้อมที่จะพบคำตอบอันแท้จริงของชีวิต เมื่อเราคิดได้เช่นนี้ เราจึงจะรู้ถึงการมีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดังที่กามูส์กล่าวไว้ในความเรียงเรื่องมนุษย์ขบถว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณพอแล้วที่ได้มีชีวิตอย่างเต็มที่ตามสภาพร่างกายของข้าพเจ้า และได้ยืนยันความจริงเต็มที่ตามสภาพของดวงใจของข้าพเจ้า” (Albert Camus, 1951, หน้า 38) กามูส์จึงร้องขอแกมวียงอนให้ผู้ที่หุ่มเหชีวิตจิตใจให้กับโลกหน้า ให้ระดมกำลังดังกล่าวนั้นให้แก่โลกนี้และขณะนี้ จะสามารถทำคุณงามความดีให้แก่มนุษยชาติ อย่างมากมาย และถ้าโลกหน้ามีจริง คุณงามความดีจะส่งผลไปถึงโลกหน้าเองอย่างคุ้มค่า แทนที่จะมุ่งหาความสุขในโลกหน้าสำหรับตัวเองแต่ผู้เดียวจนละเลยหน้าที่อันพึงกระทำแก่สังคมและแก่มวลมนุษย์

กามูส์กล่าวถึงสภาพของมนุษย์ปัจจุบันว่า มนุษย์ปัจจุบันกำลังเห็นว่าตนเกิดมาเพื่อมีทุกข์ และตายในที่สุด บางคนจึงยึดเอาการฆ่าตัวตายเป็นทางออก กามูส์ไม่เห็นด้วยกับทางออกแบบนี้ กามูส์คิดว่าในชั่วชีวิตคนเรามีความหมายได้และมีความสุขได้ กามูส์อยากจะทำให้ชีวิตของมนุษย์นั้นกลับมามีความหมายเสียใหม่ จากการวิเคราะห์สภาพของมนุษย์ กามูส์พบว่า จิตใจของคนปัจจุบันกำลังป่วยโดยไม่รู้ว่าคุณป่วย จึงไม่คิดหาสาเหตุและทางแก้

ชีวิตซับซ้อนจนไม่อาจเข้าใจได้ง่ายๆ ปรัชญาแบบจิตนิยม มันดูเหมือนจะกว้างเกินไป จนไม่สามารถที่จะกำหนดคุณค่าความเป็นตัวตนได้ เพราะชีวิตมีคุณค่าและความหมายที่แต่ละบุคคลให้แก่ตัวเอง ไม่ใช่ตามที่ระบบจิตนิยมที่กำหนดไว้ตายตัวล่วงหน้า คุณค่าและชีวิตมนุษย์มิได้อยู่ในโลกหน้าแต่อยู่ในโลกนี้ขณะนี้ ทางที่ถูกแต่ละคนจะต้องรับสภาพของตนและสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเองตามสภาพของตน คนในโลกปัจจุบันมีชีวิตอย่างคนสิ้นหวัง มีสภาพเป็นคนนอก (Stranger) ของสังคม เขามีชีวิตไปวันๆตามความเคยชินโดยไม่ไตร่ตรอง ครั้นประสบเหตุการณ์พิเศษทำให้เขาคิดและหาคำตอบไม่ได้ เขาก็จะสิ้นหวัง มองไปทางไหนเห็นแต่แง่ร้าย เห็นว่าคนรอบข้างไม่ดีพอและไม่มีใครเข้าใจเขา อุดมการณ์ไม่อาจเป็นจริง เขารู้สึกว่าคนอื่นทุกคนแก่ตัว ไร้มนุษยธรรม เขามีอุดมการณ์แต่ไม่อาจทำให้เป็นจริงขึ้นมาได้ เพราะไม่มีใครเข้าใจเขา เขาเป็นคนนอกสำหรับทุกคน เขาจะไม่เข้าใจแม้กระทั่งตัวเอง เขาจะกลายเป็นคนนอกสำหรับตัวเอง เขาพบว่าตัวเองไม่จำเป็นต้องตาย เขาเกลียดตัวเอง เขาอยากหนีหนีไม่พ้น เกิดความตึงเครียด ความกังวลใจ ความเวียนของชีวิตขึ้นมา

วิธีแก้ไข ผู้ที่ปลงตก ให้ยอมรับสภาพชีวิต ยอมรับกับความไร้สาระของตน ยอมรับว่าเป็น “คนไร้สาระ” ยอมรับความตายเมื่อจะต้องตาย แต่ทว่าตราบไคที่ยังมีลมหายใจอยู่เราจะต้อง

ทুমทุกอย่างให้แก่ชีวิต ทำชีวิตให้เต็มเปี่ยมไปด้วยการสร้างความหมายให้แก่สิ่งไร้สาระในชีวิต และหาความสุขในความหมายที่ให้เฉพาะหน้า ผู้ที่มีกิเลสรุนแรงให้เดินตาม ดอนฮวน (Don Juan) ผู้ซึ่งมองว่า รักใหม่ทุกครั้งเป็นชีวิตของเขา เขาจะไม่ยอมจบเกมส์ เพราะจบเมื่อใด หมายถึงความตาย สำหรับเขา จบเกมส์กับรักครั้งหนึ่งเขาก็จะมุ่งหารักใหม่ต่อไป เขาจะพอใจและมีความสุขกับการหา รักใหม่ เขาจะปฏิบัติเช่นนี้เรื่อยไปจนถึงสิ้นสุดลมปราณและกิเลสเหือดแห้ง (กิริติ บุญเจือ, 2520, หน้า 166)

นอกจากนี้กามูสยังกล่าวถึงการดำเนินชีวิตโดยให้มนุษย์นั้นทำตามหน้าที่ของตนเองให้ เต็มที่เต็มความสามารถ เช่น นักแสดงให้ทุ่มเทจิตใจทั้งหมดให้แก่การแสดงแต่ละครั้งที่กินเวลา เพียง 2-3 ชั่วโมงนั้น ให้ถือว่าการแสดงนั้นคือชีวิตจริงของเขา เขาจะต้องทำด้วยความพอใจและมีความสุข นักสู้ก็ให้สู้ด้วยหัวใจ โดยหวังจะปลดปล่อยมนุษย์และช่วยให้มนุษย์รู้จักสร้างคุณค่าให้แก่ ตัวเอง ทุกลมหายใจที่สู้อให้เขาสู้อด้วยความภูมิใจและสุขใจ จนกว่าตนเองจะหมดลมหายใจ ผู้ที่ต้อง ทำงานจำเจอย่างไม่มีทางเลี่ยงให้ทำอย่างซิเซฟัส คือให้รู้สึกในงานนั้นและมีความภาคภูมิใจใน ความเพียรพยายามของตน ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์อยู่ที่สามารถให้คุณค่าแก่งานของคน

การฆ่าตัวตาย เป็นการกระทำที่ไม่ควรอย่างยิ่ง เพราะเท่ากับเป็นการให้ความสำคัญกับ ความตายว่า ความตายสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ความตายเป็นสิ่งไร้สาระ เราต้องปฏิบัติต่อความตาย โดยการไม่แยแสต่อมันและให้ความหมายกับการมีชีวิตให้เต็มที่ กามูสคิดว่า ความเชื่อเรื่องโลกหน้า ทำให้คนเรามีข้อแก้ตัว ไม่ยอมสร้างคุณค่าให้กับตนเอง จึงควรทำลายความเชื่อถือดังกล่าวเพื่อให้ มนุษย์หันมาสร้างคุณค่าของตนเองในขณะนี้ เหมือนกับนักแสดงที่มุ่งแสดงให้ดีที่สุดในช่วงเวลาที่ เขาแสดงบนเวทีนั่นเอง

เช่นเดียวกับที่ซาเกรอส์ หนึ่งในตัวละครเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” ได้พูดกับแมร์โซตัว เอกของเรื่องว่า “ฟังนะและจงมองดูผม มีคนที่ช่วยคุณแลผมทำภารกิจที่จำเป็นให้ผม เช็ดล้างตัวให้ผม แต่ที่ต้องไม่ลืมว่ามันแยตรงที่ผมเป็นฝ่ายจ้างเขา ถึงอย่างนั้นผมก็ไม่มีวันทำอะไรให้ชีวิตซึ่งผมยังยึด ติดอยู่นี้หลุดสิ้นลงเป็นอันขาด ผมพร้อมจะยอมรับแม้แต่สิ่งที่เลวร้ายกว่านี้ ไม่ว่าจะตาบอด เป็นใบ้ หรืออะไรก็ได้ ขอเพียงแต่ให้ผมยังรับรู้ถึงความรู้สึกของเพลงที่เผาผลาญอยู่ในกาย ตลอดเวลาที่มี ชีวิตอยู่ ผมจะคิดถึงแต่การขอบคุณชีวิตที่ยังปราณีให้รู้สึกเร่าร้อนได้อีกครั้ง” (อัลแบร์ กามูส, 2549, หน้า 69) จะเห็นได้ว่าแม้แต่คนที่พิการยังอยากมีชีวิตอยู่เลยแล้วเราจะฆ่าตัวตายไปด้วยเหตุใด

การดำรงอยู่ของมนุษย์ในทัศนะของกามูสคือ การอยู่กับปัจจุบันทำวันนี้ให้ดีที่สุด มนุษย์ ทุกคนสามารถที่จะเลือกการดำเนินชีวิตของตนในแต่ละขณะได้ ตามความชอบ ความพอใจของตน และความชอบนี้ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต กามูสต้องการให้มนุษย์มีความสุขกับปัจจุบัน ให้เต็มที่เพราะเราไม่รู้ว่าจะวันข้างหน้าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้นกับเรา นอกจากนี้มนุษย์จะต้องทำหน้าที่

ของตนเองให้เต็มที่เต็มความสามารถ เพราะถ้าเราทำทุกอย่างเต็มที่แล้วเราจะไม่เสียใจกับการกระทำของตนเองนั่นเอง

3. เป้าหมายการดำรงอยู่ของมนุษย์

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าสาระสำคัญของมนุษย์ คือ ความสุขของปัจเจกชน อันเกิดจากความเข้าใจต่อสิ่งที่ถึงสภาพชีวิตของตน และรับรู้ถึงความไร้เหตุผล (ไร้สาระ) ในการอ้างอิงยืนยันความเข้าใจการมีอยู่ของชีวิต เพราะความสุขของแต่ละคนนั้นเกิดจากความหมายที่ตนเองได้สร้างไว้กับโลก สังคม และมนุษย์ (สิริจิตต์ ปันเงิน, 2542, หน้า 116) กามูสกล่าวไว้เสมอว่า ทำอย่างไรก็ได้ให้เรามีชีวิตอย่างมีความสุข ไม่ว่าจะใช้เสรีภาพให้คุ้มค่า การอยู่กับปัจจุบัน การยอมรับความเป็นจริงและอยู่กับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ หรือ การกระทำอะไรก็ตามที่ล้วนแล้วมีความสุขแก่ตัวเอง กามูสถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป้าหมายของชีวิตคนเรานั้นก็คือความสุข แต่ความสุขในที่นี้ไม่ใช่สุขที่มีความหมายตามปรัชญาสุขนิยม เพราะสุขในที่นี้ก็คือสุขทั้งกายและใจ แม้กระทั่ง ความตายก็จะต้องเป็นสุข เพราะเราเข้าใจชีวิต นอกจากความสุขที่เราต้องการแล้วเรายังจะต้องรับผิดชอบกับความสุขที่เราเลือกด้วย

ตัวอย่างจากงานวรรณกรรมของกามูสที่พูดถึงเรื่องความสุข เราสามารถเปรียบเทียบการมีความสุขของตัวละครเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” และ “คนนอก” ได้ว่า แก่นสำคัญของเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” ก็คือ ทำเช่นไรคนเราจึงจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และตายไปอย่างมีความสุข ในภาคแรกจะเป็นการบรรยายถึงชีวิตอันยากจน ไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง และไม่มี ความมั่นใจในความรัก ซึ่งนับเป็นชีวิตด้านลบ การฆ่าซาเกรอสต์ตาย (หนึ่งในตัวละครในเรื่องที่มีเงินมากมายแต่พิกัดไม่ได้ใช้เงินแต่ก็ยอมให้ตัวเองคือ แมร์โซฆ่าอย่างเต็มใจ) เป็นการปิดฉากของภาคแรก และเปิดฉากภาคสองด้วยการได้มาซึ่งเวลา และปัจจัยการดำรงชีวิตนั่นก็คือเงิน แมร์โซ (ตัวเอกของเรื่อง) สามารถเดินทางท่องเที่ยวไปตามใจปรารถนา มีอิสรภาพจากพันธะต่างๆ ได้ลองใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนสาวแห่งบ้านเมฆิโยโลก และในที่สุดก็ปลีกตัวออกไปอยู่ตามลำพังตามธรรมชาติ มีความสุขสงบในใจ ซึ่งถือเป็นด้านบวกของชีวิต

การที่กามูสเน้นความสำคัญของเวลา ไม่ว่าจะเป็นเวลาที่สุดุญเสียไปและเวลาที่ได้รับคืนมา เขาได้สรุปไว้ในบทสุดท้ายถึงเวลาว่า “ตลอดจนฤดูกาลที่ผ่านไป เวลาช่วงสุดท้ายของชีวิต เวลาที่หวนกลับคืนมาอีกครั้งเมื่อมนุษย์รู้สึกมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ สุขสงบอย่างสันโดษ และพร้อมจะตายอย่างมีความสุข” (อัลแบร์ กามูส, 2549, หน้า 212)

ในเรื่อง “ความตายอันแสนสุขนั้น” ความสุขได้มาจากความร่ำรวยจากการมีเงินเพื่อซื้อเวลาเป็นของตนเอง และใช้เวลานั้นจัดหาความสุข แต่ถึงแม้จะมีเงินและมีความสุขแต่แมร์โซก็

ไม่ได้มีความสุขอย่างยั่งยืนเพราะว่าสุขภาพไม่ดี เขาป่วยและนึกถึงภาพที่ตนฆ่าซาเกรอสส์ตาย และก็ต้องเสียชีวิตในเวลาอันสั้น หากจะเปรียบเทียบแมร์โซกับ เมอโซในเรื่อง “คนนอก” จะเห็นได้ว่า เมอโซเป็นคนที่มีความสุขอย่างเรียบง่าย ไม่จำเป็นต้องอาศัยเงินอย่างแมร์โซ เพียงได้ไปว่ายน้ำ ได้มองดูผู้คนในท้องถนน ได้พบกับเพื่อนฝูงที่สนิทชิดเชื้อ และได้ร่วมรักกับหญิงที่พึงพอใจ เมอโซก็มีความสุขแล้ว

ทั้งแมร์โซและเมอโซต่างก็ตายไปอย่างมีความสุข แมร์โซสำนึกต่อความตายที่ลึบคลานเข้ามาและสำนึกในความเป็นเจ้าของชีวิตของตัวเอง เช่นเดียวกับเมอโซซึ่งในที่สุดก็พบวิธีที่จะมีความสุขในห้องซัง สุขกับการรำลึกถึงความหลังครั้งอดีต สุขกับการเป็นอิสระปลดปล่อยจากสังคมมนุษย์ สุขจนวาระสุดท้ายขณะรอถูกประหาร เป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการที่กามูส์ได้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์เราสามารถมีความสุขได้ในแบบต่างๆตามที่ตนเองเลือก ขอเพียงแต่ให้เป็นตัวของตัวเอง ไม่โกหกตัวเอง และรับผิดชอบกับสิ่งที่ตนเองได้เลือกกลงไปเช่นเดียวกับ แมร์โซและเมอโซ นั่นเอง

เป้าหมายการดำรงอยู่ของมนุษย์ในความคิดของกามูส์สามารถแบ่งได้ออกเป็นสองระดับ

คือ

3.1 เป้าหมายต่อตนเอง

3.2 เป้าหมายต่อสังคม

3.1 เป้าหมายต่อตนเอง

เป้าหมายของมนุษย์ที่มีต่อตัวเอง ก็คือ การมีเสรีภาพและมีความสุขในตัวเองอย่างที่มีมนุษย์แต่ละคนจะพึงมีได้ ความสุขที่ได้เป็นของตัวเอง ความสุขที่ได้ทำในสิ่งที่ตัวเองรัก และความสุขที่มาจากความพอใจของตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อน นอกจากนี้เป้าหมายอีกหนึ่งอย่างที่สำคัญพอๆกับความสุขก็คือ การมีเสรีภาพในการเลือกหรือตัดสินใจสิ่งต่างๆด้วยตัวเองได้อย่างอิสระ ปราศจากการบังคับใดๆ ดังนั้นเป้าหมายของมนุษย์ในทัศนะของกามูส์ ก็คือการใช้ชีวิตอย่างอิสระและมีความสุขนั่นเอง

ยกตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” ตอนที่แมร์โซได้กล่าวถึงความสุขของตนเองให้เพื่อนสาวของเขาฟังในบ้านเผชิญโลกว่า

เลเชอริน : “ในระหว่างอยู่กันตามลำพัง แมร์โซบอกหน่อยสิว่าเธอมีความสุขหรือเปล่า”

แมร์โซ: “ก็ดูเอาสิ” แมร์โซตอบยิ้มๆ พลาจลูปได้แขนอยู่ไปมาสายตาจับถนนเลื่อนพรวดด้วยแสงแดด สองหูได้ยินฝูงชนส่งเสียงเหมือนกำลังมุ่งหน้าขึ้นมาทางพวกเขา

เคเธอรีน : “ใช่ฉันอยากจะถามเธอนะ เธอไม่ตอบก็ได้ถ้าเธอรำคาญ” หล่อนลั้งเล “เธอรักเมียของเธอหรือเปล่า”

แมร์โซ: เขายิ้ม “มันไม่จำเป็นหรอก เคเธอรีน เป็นความคิดที่ผิดนะที่เชื่อว่าคนเราจะต้องเลือก แต่เราจะต้องทำในสิ่งที่อยากทำต่างหาก มันมีเงื่อนไขแห่งความสุขนะเธอรู้ไหม สิ่งสำคัญก็คือเธอตั้งใจที่จะมีความสุข มันคล้ายกับว่าสำนึกนั้นอยู่ในใจตลอดเวลาเหมือนผ้าใบที่จึงรอการปิกใหม่ของเราเอง ส่วนผู้หญิง งานศิลปะ หรือการประสบความสำเร็จในสังคมนั้น เอาเข้าจริงแล้วก็ เป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้น”

เคเธอรีน : “ใช่แล้ว” ดวงตาแวววาว

แมร์โซ: “สิ่งสำคัญสำหรับฉันก็คือ ความสุขแบบที่มีคุณภาพ ฉันอาจล้มรสความสุขได้ ก็ต่อเมื่อประจันหน้ากับฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรง ฉันมีความสุขหรือไม่ คาเธอรีน เธอขอมารู้จักสูตรอันลือชื่อที่ว่า ถ้าหากวันหนึ่งฉันต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกฉันก็จะเริ่มต้นเหมือนเดิม หมายความว่า หากฉันมีความสุขก็เพราะความสำนึกผิดของตัวเอง ฉันจำเป็นต้องจากไปและค้นหาความสันโดษที่ฉันสามารถเผชิญหน้ากับตัวเองกับสิ่งที่จำต้องเผชิญ สิ่งที่เป็นแสงสว่างและสิ่งที่เป็นน้ำตา...ใช่ฉันมีความสุขเท่าที่มนุษย์เราพึงมีได้” (เรื่องเดียวกัน, หน้า 184-185)

จากบทละครเรื่อง “ความเข้าใจผิด” ละครของมาร์ธา หญิงสาวผู้ต้องการที่จะออกไปแสวงหาความสุขในดินแดนที่เธอต้องการ เป้าหมายในชีวิตของเธอคือการที่ได้ออกจากเมืองเดิมๆ ที่มีแต่ฝนตกทั้งปีจนไม่มีแสงอาทิตย์ อย่างที่เธอได้พูดถึงความสุขที่เธอฝันไว้อยู่ตอนหนึ่งที่เธอถามถึงเมืองที่ ฌองอาศัยอยู่ในเรื่องว่า

มาร์ธา: “เมื่อนั้นคงสวยมากใช่ไหม?”

ฌอง: ใช่ สวยมาก (มองดูทางหน้าต่าง)

มาร์ธา: เขาเล่ากันว่ามิชยาหาคที่ว่างเปล่าเหยียดยาวเลยทีเดียวนะ

ฌอง: จริง เราแทบจะล้มมนุษย์ทั้งโลกเลย ในตอนเช้า เราจะพบรอยเท้าคนทะเลบนพื้นทราย ซึ่งนับเป็นรอยเท้าเดียวของสิ่งมีชีวิต ส่วนในตอนเย็น... (เขาหยุด)

มาร์ธา: (พูดค่อยๆ) และในตอนเย็นละคุณ?

ฌอง: เป็นเมืองที่สวยงามทีเดียว

มาร์ธา: ฉันคิดถึงบ่อยๆ ฉันนึกถึงทะเลและดอกไม้ที่นั่นบ่อยๆ จากหนังสือและคนที่มาพักที่โรงแรมเล่าให้ฟัง ฉันฝันถึงดินแดนอันไกลโพ้นที่มีดอกไม้และแสงแดดและน้ำทะเล

ฅอง: เข้าใจละคุณ ใฝ่ฝันหาฤดูใบไม้ผลิที่เบิกบาน ดอกไม้ที่บานนับพันๆดอก ดอกเหนือ
 กำแพงสีขาว ถ้าหากคุณเพียงแต่ไปเดินเล่นสักชั่วโมงบนเนินเขาที่ล้อมรอบเมืองของฉันทกิ่น
 น้ำหวานของดอกกุหลาบเหลืองก็จะหอมติดคุณมาเลยทีเดียว (อัลแบร์ กามูส์, 2536, หน้า 46)

จากนวนิยายเรื่อง “มนุษย์สองหน้า” ในช่วงตอนที่แรกๆของนวนิยายที่ ฅอง บาบติสท์
 กลาม็องซ์ แนะนำตนเองและพูดถึงความสุข โดยการสารภาพถึงสิ่งที่ตนได้ช่วยเหลือผู้อื่นว่า “ผม
 พอใจที่ได้ช่วยเหลือมนุษย์ ผมไม่เคยเรียกเงินจากลูกความที่ยากจน และก็ไม่เคยป่าวประกาศเรื่องนี้
 ด้วย คุณคงวาดภาพผมออกนะว่าผมอึดอัดใจแค่ไหน ผมชื่นชมคุณสมบัติทุกอย่างที่มีในตัวเอง
 และคุณก็น่าจะรู้ว่าความสุขของคนเรานั้นอยู่ที่ตรงนั้นทั้งๆที่รู้ว่าเราต้องช่วยกันดิ้นรนว่ามันเป็น
 ความเห็นแก่ตัว ครับ ผมได้รับความสุขจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่น ใครไม่รู้จักถนนหนทางผมช่วย
 ชีบรถให้อย่างเต็มใจ เห็นใครจะสูบบุหรี่ผมก็ช่วยจุดให้ เห็นใครรถเงินเสียผมก็เข้าไปช่วยเงิน เห็น
 ขยายแก่ขายดอกไม้ผมก็เข้าไปช่วยซื้อทั้งๆที่รู้ว่าจะไปขโมยมาจากป่าช้ามองต์ปานาส ระหว่างที่
 คนงานรถประจำทางนัดกันสไตรค์ ผมขับรถส่วนตัวมีความสุขมากที่ได้หยุดรถรับคนอื่นๆให้เขา
 ได้ไปทำงานหรือกลับบ้านกลับช่องของเขา ในโรงละครผมยินดีแลกที่นั่งกับคนอื่นให้เขาได้นั่ง
 ใกล้ๆกัน ดังนั้นผมจึงได้เป็นคนใจบุญและผมก็ได้รับความอึดอัดใจมากกว่าคนอื่นด้วย” (อัลแบร์
 กามูส์, 2535, หน้า 31)

แม้ว่ากามูส์จะพูดถึงตัวละครในเรื่องนี้คือ ฅอง บาบติสท์ กลาม็องซ์ ว่าเป็นคนมีสองหน้า
 เหมือนกับมนุษย์ทุกคนว่ามีสองหน้าคือมีทั้งความดีและความเห็นแก่ตัวด้วยกันทั้งคู่ แต่ในช่วงแรก
 ของนวนิยายนี้ กามูส์ก็ต้องการจะสื่อให้รู้ถึงการที่มนุษย์สามารถมีความสุขได้ โดยการทำประโยชน์
 ให้กับผู้อื่น และความสุขที่ได้รับของมนุษย์ในการดำรงชีวิตนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นความสุขทาง
 กายอย่างเดียวแต่ต้องเป็นความสุขทางใจด้วย อย่างที่ฅอง บาบติสท์ กลาม็องซ์ได้ทำความดีเพื่อ
 ช่วยเหลือผู้อื่นแล้วมีความสุขทางใจ เป็นต้น

ดังนั้นเราอาจจะสรุปได้ว่า เป้าหมายของมนุษย์ที่มีต่อตนเองในทัศนะของกามูส์นั้นคือ
 การมีชีวิตที่มีความสุขโดยนิยามของความสุขของแต่ละคนนั้นก็แตกต่างกันออกไป บางคน
 เป้าหมายของความสุขคือการได้เที่ยว บางคนเป้าหมายของความสุขคือการได้มีชีวิตที่เงียบสงบหรือ
 บางคนความสุขคือการได้กินอาหารที่อร่อยๆ เพราะทุกคนมีเสรีภาพที่จะเลือกและกำหนดความสุข
 ของแต่ละคนแต่ความสุขที่ได้มานั้นจะต้องไม่ทำให้ใครเดือดร้อนอาจจะเป็นความสุขทางกายและ
 ใจก็ได้แล้วแต่ละคนจะเลือกหรือจะเป็นทั้งสองอย่างก็ได้

3.2 เป้าหมายต่อสังคม

ตามที่เราได้ศึกษาไปแล้วว่าเป้าหมายของมนุษย์ที่มีต่อตนเองในการดำเนินชีวิตคือ การใช้ชีวิตให้มีความสุขและมีเสรีภาพและไม่สิ้นหวัง รวมถึงตระหนักถึงการมีอยู่อย่างมีคุณค่าแล้ว ในประเด็นนี้เราจะมาดูกันว่าเป้าหมายการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่มีต่อสังคมในทัศนะของกามูส้นั้นว่า เป็นอย่างไร

กามูสได้สะท้อนแนวคิดผ่านงานวรรณกรรมของเขาไว้สองถึงสามเรื่องในการให้คำตอบถึงเป้าหมายต่อสังคม กล่าวคือมนุษย์จะต้องช่วยเหลือกันและกัน จะต้องมีความรักสามัคคีปรองดองที่จะร่วมมือกันในการทำสิ่งต่างๆ รวมถึงช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ยกตัวอย่าง จากนวนิยายเรื่อง “กาพิวัตติ” กรณีที่ชาวเมืองต้องการที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องโรคระบาดที่หมอริเอซท์กล่าวว่า “ทางรอดของมนุษย์ก็คือความช่วยเหลือจากมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่ใช่พระเจ้า ดังนั้นผู้คนในเมืองจึงร่วมมือกันจนในที่สุดโรคนี้ก็ได้หายไป” เป็นต้น

นอกจากจะมีความร่วมมือและสามัคคีแล้ว มนุษย์จะต้องร่วมมือกันและทำความดีต่อกัน โดยที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เพราะการกระทำที่หวังผลตอบแทนนั้นเป็นการกระทำที่ทำเพื่อตนเองไม่ได้ทำเพื่อผู้อื่น กามูสกล่าวว่า การที่มนุษย์ต้องการที่จะแสวงหาความสุขในแต่ละคนนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ใช่เรื่องน่าอาย แต่มันอาจจะน่าอายอยู่บ้างที่มีความสุขอยู่เพียงลำพังคนเดียว เมื่อเห็นว่าคุณมีความสุขที่เห็นแก่ตัวเป็นความสุขที่ไม่สมบูรณ์ เช่นอย่างเรื่อง “กาพิวัตติ” เป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นที่จะต้องช่วยกันและจะมัวแต่จะคิดถึงเพียงคนใดคนหนึ่งไม่ได้ สภาพมนุษย์ที่ดิ้นรนให้มีชีวิตอยู่และมีความสุขนั้นเป็นเป้าหมายอันดับแรกที่มีมนุษย์ทุกคนต่างแสวงหาและขั้นตอนต่อไป มนุษย์จะต้องอยู่ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์คนอื่นๆอย่างมีความสุข นี่คือนิยามระดับสังคมนั่นเอง

จากบทละครเรื่อง “ผู้บริสุทธิ์” เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มนักปฏิวัติที่ต้องการที่จะฆ่าบุคคลสำคัญทางการเมืองเพื่อให้ประเทศมีการปกครองแบบอิสระ เป้าหมายของพวกเขาแสดงถึงสังคมที่มีเสรีภาพทางความคิด เป็นสังคมแห่งประชาธิปไตย ไม่ใช่แบบเผด็จการ เพราะการปกครองแบบเผด็จการนั้นทำให้มนุษย์ถูกปิดกั้นทางความคิดและอิสระในการดำเนินชีวิต ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของกลุ่มสมาชิกนักปฏิวัติในช่วงแรกๆว่า

อันเนนกอฟ: พวกเราสัมพันธ์กันแล้วหรือว่าเป็นใคร เราเป็นพี่น้องกัน เรามารวมตัวกันเพื่อกำจัดทรราชเสียให้สิ้น เพื่อปลดปล่อยประเทศให้เป็นอิสระ

กาเลียเยฟ: ชีวิตยังคงเป็นที่น่าพิสมัยสำหรับฉัน ฉันยังรักความงาม ความสุข เพราะเหตุนี้แหละถึงทำให้ฉันเกลียดชังการกดขี่ข่มเหง การปฏิวัตินี้แหละเป็นการยับยั้งโอกาสใหม่ให้กับชีวิต เธอเข้าใจไหม?

เราอาจจะสรุปได้ว่าเป้าหมายของมนุษย์ที่มีต่อสังคมที่กามุสต้องการคือ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันของคนในสังคม มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยกันสร้างสังคมในเงื่อนงำของคนในสังคมนั้นๆ และสังคมที่ดีควรจะต้องเป็นสังคมที่ให้ความมีสิทธิเสรีภาพกับผู้คนในสังคม เปิดโอกาสให้ผู้คนได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอย่างที่เขาคต้องการ รวมถึงแสดงออกถึงความสามารถของคนในสังคมด้วย สังคมและโลกนี้ไม่ใช่โลกแห่งเหตุผลโดยสมบูรณ์แต่ เกิดจากความหมายที่มนุษย์สร้างขึ้น เพราะมนุษย์ไม่ใช่โลก โลกในทัศนะของมนุษย์ก็คือการทำโลกให้เป็นโลกของมนุษย์ที่แวดล้อมด้วยผู้อื่น เป็นทั้งความจริงและอุปสรรคที่ก่อให้เกิดความพยายามเข้าใจสภาพที่แท้จริงของตนที่มนุษย์ได้ร่วมกันสร้างความหมายและกฎเกณฑ์ขึ้นมาตัดสินสิ่งต่างๆนั้นเอง

สรุป

ดังนั้นแนวคิดเรื่องมนุษย์ของกามุสจึงเป็นแนวคิดที่ไม่มีเหตุผล หากความแน่นอนในตัวมนุษย์ไม่ได้ สารัตถะที่แท้ของชีวิต คือการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่บอกว่าชีวิตเป็นสิ่งไร้สาระ ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องจำนนต่อโชคชะตาหรือยอมรับกับสภาพความเป็นไปโดยไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอะไร แต่เป็นแค่จุดเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตของมนุษย์เท่านั้น มนุษย์จะต้องดำรงอยู่อย่างมีความหวัง ใช้ชีวิตให้คุ้มค่าและมีความสุขที่สุดในชีวิตปัจจุบันจนถึงชีวิตจะหาไม่ แต่การมีเสรีภาพนั้นก็จะต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การฆ่าตัวตายไม่ใช่การแก้ปัญหาของชีวิต เพราะเท่ากับเป็นการให้ความสำคัญกับความตายว่า ความตายสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ความตายเป็นสิ่งไร้สาระ เราต้องปฏิบัติต่อความตาย โดยการไม่แยแสต่อมันและให้ความหมายกับการมีชีวิตให้เต็มที่ เป้าหมายที่สำคัญของมนุษย์นั้นคือ มนุษย์จะต้องกลับมาเป็นตัวของตัวเองและดำเนินชีวิตอย่างซื่อสัตย์กับตัวเอง เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างความหมายและกำหนดสารัตถะของตนเองการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น บางครั้งเหตุผลอาจจะไม่จำเป็นเพราะบางครั้งมนุษย์จะต้องทำตามเสียงเรียกร้องของหัวใจของตนเองเสียงข้างนั้นก็คือการขบถเพื่อกลับมาเป็นตัวของตัวเองนั่นเอง